

Ευρωπαϊκή
Επιτροπή

Έκθεση παρακολούθησης της εκπαίδευσης και κατάρτισης 2017

Ελλάδα

**Έκθεση παρακολούθησης της εκπαίδευσης
και της κατάρτισης 2017**

Ελλάδα

Ο τόμος 2 της «Έκθεσης Παρακολούθησης της Εκπαίδευσης και της Κατάρτισης — 2017» περιλαμβάνει είκοσι οκτώ επιμέρους εκθέσεις, μία για κάθε χώρα. Με βάση τα πιο επικαιροποιημένα ποσοτικά και ποιοτικά στοιχεία, παρουσιάζει και αξιολογεί τα κυριότερα πρόσφατα και τρέχοντα μέτρα πολιτικής σε κάθε κράτος μέλος της ΕΕ, με έμφαση στις εξελίξεις από τα μέσα του 2016 και μετά. Συνεπώς, συμπληρώνει άλλες πηγές πληροφοριών οι οποίες περιγράφουν τα εθνικά συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης.

Στο τμήμα 1 παρέχεται στατιστική επισκόπηση των βασικών δεικτών της εκπαίδευσης και της κατάρτισης. Στο τμήμα 2 περιγράφονται συνοπτικά τα βασικά πλεονεκτήματα και οι κυριότερες προκλήσεις του συστήματος εκπαίδευσης και κατάρτισης της χώρας. Το τμήμα 3 επικεντρώνεται στους παράγοντες ανισοτήτων στην εκπαίδευση και στα μέτρα για την προώθηση της ένταξης, και βασίζεται ειδικότερα σε στοιχεία από το Πρόγραμμα Διεθνούς Αξιολόγησης Μαθητών (PISA) του ΟΟΣΑ για το 2015, καθώς και στις πρόσφατες εξελίξεις σχετικά με την πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου και την προσχολική αγωγή και μέριμνα. Το τμήμα 4 εξετάζει τις επενδύσεις στην εκπαίδευση και την κατάρτιση. Το τμήμα 5 ασχολείται με τις πολιτικές που αποσκοπούν στον εκσυγχρονισμό της σχολικής εκπαίδευσης και καλύπτει, μεταξύ άλλων, το επάγγελμα του εκπαιδευτικού, καθώς και τις ψηφιακές και τις γλωσσικές δεξιότητες. Στο τμήμα 6 εξετάζονται μέτρα για τον εκσυγχρονισμό της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Τέλος, το τμήμα 7 καλύπτει την επαγγελματική εκπαίδευση, καθώς και την εκπαίδευση ενηλίκων.

Το χειρόγραφο ολοκληρώθηκε στις 15 Σεπτεμβρίου 2017.

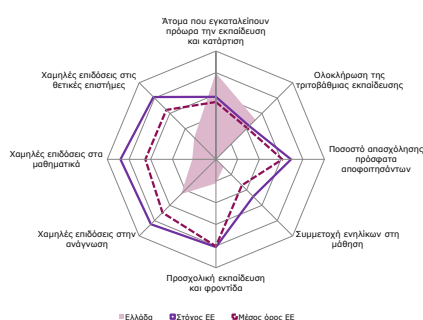
Πρόσθετα στοιχεία σχετικά με το ευρύτερο πλαίσιο είναι διαθέσιμα στο διαδίκτυο (ec.europa.eu/education/monitor)

1. Βασικοί δείκτες

		Ελλάδα		Μέσος όρος ΕΕ		
		2013	2016	2013	2016	
Σημεία αναφοράς εκπαίδευσης και κατάρτισης για το 2020						
Άτομα που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και κατάρτιση (ηλικίας 18-24 ετών)	Σύνολο	10.1%	6.2%	11.9%	10.7%	
Ολοκλήρωση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (ηλικίας 30-34 ετών)	Σύνολο	34.9%	42.7%	37.1%	39.1%	
Προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα (από την ηλικία των 4 ετών μέχρι την ηλικία έναρξης της υποχρεωτικής εκπαίδευσης)		75.2% ¹²	79.6% ¹⁵	93.9% ¹²	94.8% ¹⁵	
Ποσοστό ατόμων ηλικίας 15 ετών με χαμηλές επιδόσεις σε:	Ανάγνωση	22.6% ¹²	27.3% ¹⁵	17.8% ¹²	19.7% ¹⁵	
	Μαθηματικά	35.7% ¹²	35.8% ¹⁵	22.1% ¹²	22.2% ¹⁵	
	Φυσικές επιστήμες	25.5% ¹²	32.7% ¹⁵	16.6% ¹²	20.6% ¹⁵	
Ποσοστό απασχόλησης πρόσφατων αποφοίτων βάσει επιπέδου εκπαίδευσης που ολοκληρώθηκε (ηλικίας 20-34 ετών που έχουν ολοκληρώσει την εκπαίδευση 1-3 έτη πριν από το έτος αναφοράς)	ISCED 3-8 (σύνολο)	40.0%	49.2%	75.4%	78.2%	
Συμμετοχή ενηλίκων στη μάθηση (ηλικίας 25-64 ετών)	ISCED 0-8 (σύνολο)	3.2%	4.0%	10.7%	10.8%	
Άλλοι συναφείς δείκτες						
Επενδύσεις στην εκπαίδευση	Δημόσιες δαπάνες για την εκπαίδευση ως ποσοστό του ΑΕΠ	4.6%	4.3% ¹⁵	5.0%	4.9% ¹⁵	
	Δαπάνες για δημόσια και ιδιωτικά ιδρύματα ανά σπουδαστή σε ευρώ ΜΑΔ	ISCED 1-2	:	: ¹⁴	:	: ¹⁴
		ISCED 3-4	:	: ¹⁴	:	: ¹⁴
		ISCED 5-8	:	: ¹⁴	:	: ¹⁴
Άτομα που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και κατάρτιση (ηλικίας 18-24 ετών)	Γηγενείς	7.5%	5.5%	11.0%	9.8%	
	Γεννημένοι στο εξωτερικό	35.7%	18.1%	21.9%	19.7%	
Ολοκλήρωση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (ηλικίας 30-34 ετών)	Γηγενείς	38.2%	46.5%	37.8%	39.9%	
	Γεννημένοι στο εξωτερικό	11.8%	12.3%	33.4%	35.3%	
Ποσοστό απασχόλησης πρόσφατων αποφοίτων βάσει επιπέδου εκπαίδευσης που ολοκληρώθηκε (ηλικίας 20-34 ετών που έχουν ολοκληρώσει την εκπαίδευση 1-3 έτη πριν από το έτος αναφοράς)	ISCED 3-4	29.7%	37.8%	69.4%	72.6%	
	ISCED 5-8	45.4%	55.0%	80.7%	82.8%	
Μαθησιακή κινητικότητα	Εισερχόμενη κινητικότητα αποφοίτων (1ο πτυχίο)	:	: ¹⁵	5.5%	6.0% ¹⁵	
	Εισερχόμενη κινητικότητα αποφοίτων (μεταπτυχιακό)	:	: ¹⁵	13.6%	15.1% ¹⁵	

Πηγές: Eurostat (για περισσότερες λεπτομέρειες βλέπε ενότητα 9)· ΟΟΣΑ (PISA). Σημειώσεις: τα στοιχεία αναφέρονται στον σταθμισμένο μέσο όρο της ΕΕ, καλύπτοντας διαφορετικό αριθμό κρατών μελών ανάλογα με την πηγή· 12 = 2012, 14 = 2014, 15 = 2015. Όσον αφορά τη μαθησιακή κινητικότητα, ο μέσος όρος της ΕΕ υπολογίζεται από τη ΓΔ Εκπαίδευσης, Νεολαίας, Αθλητισμού και Πολιτισμού (ΓΔ EAC) βάσει των διαθέσιμων στοιχείων ανά χώρα για όλα τα έτη. Περισσότερες πληροφορίες διατίθενται στην αντίστοιχη ενότητα του τόμου 1 (http://ec.europa.eu/education/policy/strategic-framework/et-monitor_el).

Σχήμα 1. Θέση σε σχέση με τις υψηλότερες (εξωτερικός δακτύλιος) και τις χαμηλότερες επιδόσεις (κέντρο)

Πηγή: Υπολογισμοί της ΓΔ EAC με βάση στοιχεία της Eurostat (ΕΕΔ 2016) και του ΟΟΣΑ (PISA 2015). Σημείωση: όλες οι βαθμολογίες τοποθετούνται μεταξύ μέγιστου (οι υψηλότερες επιδόσεις απεικονίζονται στον εξωτερικό δακτύλιο) και ελάχιστου (οι χαμηλότερες επιδόσεις απεικονίζονται στο κέντρο του σχήματος).

2. Βασικά σημεία

- Το ποσοστό μαθητών με χαμηλές επιδόσεις στις φυσικές επιστήμες, στα μαθηματικά και στην κατανόηση κειμένου, όπως μετρήθηκε από το πρόγραμμα PISA 2015 είναι μεγαλύτερο από τον μέσο όρο της ΕΕ και είναι ιδιαίτερα υψηλό μεταξύ των μαθητών που προέρχονται από οικογένειες μεταναστών. Το φύλο και η κοινωνικοοικονομική κατάσταση επηρεάζουν σημαντικά τις επιδόσεις των μαθητών.
- Το ποσοστό ολοκλήρωσης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι υψηλό, αλλά το ποσοστό απασχόλησης των πρόσφατων αποφοίτων παραμένει χαμηλό και οι μακροοικονομικές αναντιστοιχίες δεξιοτήτων εξακολουθούν να υφίστανται, οδηγώντας σε σημαντική εκροή ατόμων με υψηλού επιπέδου δεξιότητες.
- Νέα μέτρα πολιτικής στοχεύουν στην ενίσχυση της ποιότητας της σχολικής εκπαίδευσης, αλλά οι προσπάθειες για την επίτευξη μεγαλύτερης αυτονομίας και αποδοτικότητας φαίνεται να είναι ανεπαρκείς.
- Η Ελλάδα καταβάλλει σημαντικές προσπάθειες για να παράσχει εκπαίδευση στα παιδιά των προσφύγων, αλλά εξακολουθούν να υπάρχουν πολλές προκλήσεις όσον αφορά την ένταξή τους στη γενική εκπαίδευση.
- Η μεταρρύθμιση της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης σημειώνει πρόοδο, αλλά υπάρχει περιθώριο για περαιτέρω αύξηση της ελκυστικότητάς της και για ενίσχυση της συμμετοχής.

3. Αντιμετώπιση των ανισοτήτων και προώθηση της ένταξης

Τα ανεπαρκή εκπαιδευτικά αποτελέσματα αποτελούν ζήτημα που προκαλεί ανησυχία. Τα αποτελέσματα του Προγράμματος Διεθνούς Αξιολόγησης Μαθητών (PISA) 2015 δείχνουν ότι το ιδιαίτερα υψηλό ποσοστό ατόμων με χαμηλές επιδόσεις στα μαθηματικά παρέμεινε ουσιαστικά αμετάβλητο στο 35,8 % το 2015. Στις φυσικές επιστήμες, το 32,7 % των ατόμων ηλικίας 15 ετών ήταν μαθητές με χαμηλές επιδόσεις, ποσοστό που αντιστοιχεί σε αύξηση 7,2 εκατοστιαίων μονάδων από το 2012. Το ποσοστό ατόμων με χαμηλές επιδόσεις στην κατανόηση κειμένου αυξήθηκε κατά 4,7 εκατοστιαίες μονάδες στο 27,3 %.

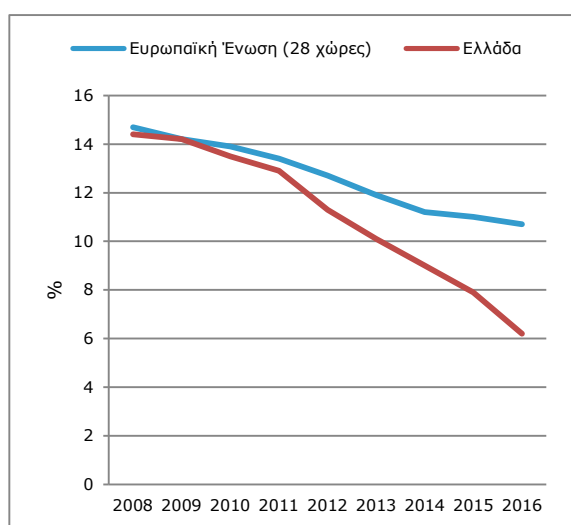
Παρατηρούνται μεγάλες διαφορές στις επιδόσεις μεταξύ διαφόρων κοινωνικών ομάδων. Οι διαφορές μεταξύ των φύλων είναι ιδιαίτερα έντονες στην κατανόηση κειμένου, όπου οι επιδόσεις των κοριτσιών είναι υψηλότερες κατά 14,9 εκατοστιαίες μονάδες από τις επιδόσεις των αγοριών. Το ποσοστό των ατόμων με χαμηλές επιδόσεις μεταξύ των μαθητών που έχουν γεννηθεί στο εξωτερικό είναι ιδιαίτερα υψηλό, κυρίως στις φυσικές επιστήμες (57,9 %) – υπάρχει μεγάλη διαφορά στις επιδόσεις, της τάξης των 21,4 εκατοστιαίων μονάδων, μεταξύ των γηγενών μαθητών και των μαθητών που έχουν γεννηθεί στο εξωτερικό. Τίθενται επίσης ζητήματα ισότιμης μεταχείρισης σε σχέση με την πολύ υψηλή συγκέντρωση ατόμων με χαμηλές επιδόσεις στις φυσικές επιστήμες στο κατώτερο τεταρτημόριο του δείκτη οικονομικού, κοινωνικού και πολιτισμικού επιπέδου του προγράμματος PISA (49,8 %), συγκέντρωση η οποία είναι κατά 35,1 εκατοστιαίες μονάδες μεγαλύτερη από ό,τι στο ανώτερο τεταρτημόριο. Ένα άλλο ζήτημα που προκαλεί ανησυχία είναι το σχετικά χαμηλό ποσοστό (18 %)¹ των ανθεκτικών μαθητών – δηλαδή εκείνων που προέρχονται από το κατώτερο κοινωνικοοικονομικό τεταρτημόριο και σημειώνουν υψηλές επιδόσεις σε σύγκριση με τους μαθητές του ίδιου κοινωνικοοικονομικού επιπέδου από ολόκληρο τον κόσμο.

¹ Μόνο η Κύπρος, η Βουλγαρία και η Σλοβακία έχουν χαμηλότερα ποσοστά.

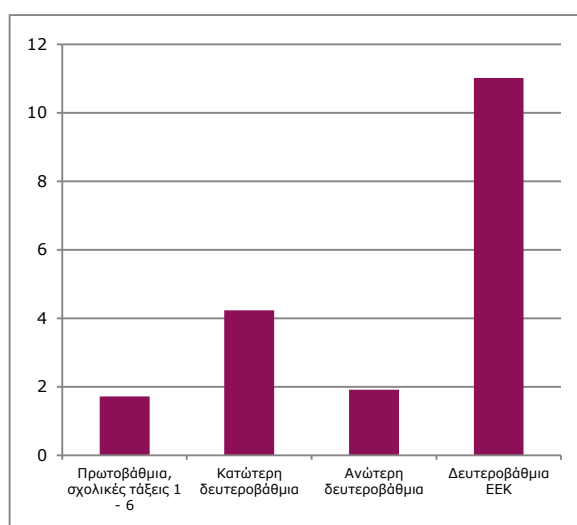
Η πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου μειώθηκε περαιτέρω, ωστόσο οι διαφορές μεταξύ του γηγενούς πληθυσμού και του πληθυσμού που έχει γεννηθεί στο εξωτερικό είναι σημαντικές. Η πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου μειώθηκε κατά 1,7 εκατοστιαίες μονάδες το 2016 και βρίσκεται, με ποσοστό 6,2 %, μεταξύ των χαμηλότερων στην ΕΕ, πολύ κάτω από τον εθνικό στόχο του 10 % στο πλαίσιο της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» (βλέπε διάγραμμα 2). Παρότι η απόκλιση μεταξύ των φύλων είναι μικρή (1,8 εκατοστιαίες μονάδες), οι διαφορές μεταξύ περιφερειών και μεταξύ γηγενών μαθητών και μαθητών που έχουν γεννηθεί στο εξωτερικό είναι έντονες. Η πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου μεταξύ των μαθητών που έχουν γεννηθεί στο εξωτερικό έχει υποδιπλασιαστεί και με το παραπάνω από το 2012, ωστόσο, με ποσοστό 18,1 %, παραμένει υπερτριπλάσια σε σύγκριση με το αντίστοιχο ποσοστό των γηγενών μαθητών (5,5 %).

Τα ποσοστά μαθητικής διαρροής διαφέρουν ανάλογα με τον τύπο του σχολείου και την περιοχή. Μεγάλο ποσοστό του πληθυσμού μεταναστών μαθητών εισέρχεται στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (ΕΕΚ), που αποτελεί τον τομέα που χαρακτηρίζεται από το υψηλότερο ποσοστό σχολικής διαρροής² (11 %), σύμφωνα με στοιχεία που συγκέντρωσε το παρατηρητήριο μαθητικής διαρροής του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΙΕΠ) (βλέπε διάγραμμα 2.)³. Η περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, μια περιφέρεια με σημαντικούς πληθυσμούς μειονοτήτων και μεταναστών, καταγράφει τα υψηλότερα ποσοστά μαθητικής διαρροής στη χώρα. Παρατηρούνται επίσης υψηλά ποσοστά μαθητικής διαρροής στα σχολεία της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στις Κυκλάδες και στα Επτάνησα, στοιχείο που αντικατοπτρίζει τις ευκαιρίες εποχιακής εργασίας στον τουριστικό τομέα (Ευρωπαϊκή Επιτροπή 2014).

Διάγραμμα 2. Άτομα που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και κατάρτιση (ηλικίας 18 - 24 ετών), στην Ελλάδα και στην ΕΕ (αριστερά) και ποσοστό μαθητικής διαρροής ανά τύπο σχολείου στην Ελλάδα για το 2016 (δεξιά)

Πηγή: Eurostat (ΕΕΔ 2008 - 2016).
Επιγραμμικός κωδικός δεδομένων: [edat_lfse_14](#).

Πηγή: Πληροφοριακό σύστημα MySchool (Ιανουάριος 2017), ΙΕΠ Παρατηρητήριο μαθητικής διαρροής.

² Παρότι η μαθητική διαρροή και η πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου σχετίζονται, η μαθητική διαρροή αφορά αποκλειστικά άτομα που εγκαταλείπουν το σχολείο χωρίς να διαθέτουν κανέναν τίτλο σπουδών, ενώ η πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου περιλαμβάνει και άτομα με τίτλους σπουδών έως το επίπεδο ISCED 2.

³ Το ΙΕΠ δείχνει ποσοστό 11 % για τα σχολεία δευτεροβάθμιας επαγγελματικής εκπαίδευσης σε σύγκριση με το αμέσως επόμενο υψηλότερο ποσοστό της τάξης του 4,2 % για τα σχολεία της κατώτερης δευτεροβάθμιας (γενικής) εκπαίδευσης.

Η συμμετοχή στην προσχολική αγωγή παραμένει κάτω από τον μέσο όρο της ΕΕ. Το ποσοστό των παιδιών ηλικίας 4 ετών στην προσχολική αγωγή και μέριμνα ανήλθε, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις, σε 79,6 % το 2015⁴. Το ποσοστό αυτό υπολείπεται κατά πολύ του μέσου όρου της ΕΕ (94,8 %). Μπορεί να αναμένεται κάποια αύξηση, εάν η κυβέρνηση μειώσει την ηλικία υποχρεωτικής φοίτησης στην προσχολική αγωγή από τα 5 στα 4 έτη, όπως έχει εξαγγείλει⁵.

Ο τομέας της προσχολικής αγωγής και μέριμνας αντιμετωπίζει σοβαρές προκλήσεις σε επίπεδο πρόσβασης, παροχής και διασφάλισης ποιότητας. Η παροχή προσχολικής αγωγής και μέριμνας για παιδιά ηλικίας έως 4 ετών παραμένει κατακερματισμένη, με αποτέλεσμα τη μεγάλη εξάρτηση από ρυθμίσεις κατ' οίκον φύλαξης των παιδιών (Resa 2016). Μολονότι η απαιτητική διαδικασία προσλήψεων στον δημόσιο τομέα και η ύπαρξη εθνικού προγράμματος μαθημάτων για την υποχρεωτική προσχολική αγωγή διασφαλίζουν κάποιο επίπεδο ελέγχου ποιότητας, δεν ισχύει το ίδιο και για τους δημόσιους και ιδιωτικούς βρεφονηπιακούς σταθμούς (δηλαδή εκείνους που αναλαμβάνουν τη φροντίδα παιδιών ηλικίας έως 5 ετών). Η κατάρτιση των εκπαιδευτικών και η παρακολούθηση της ποιότητας των παιδαγωγικών/εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων είναι περιορισμένη, ενώ και οι αξιολογήσεις έχουν ανασταλεί (Resa 2016).

Καταβάλλονται προσπάθειες για τη βελτίωση της συμμετοχής των Ρομά στην εκπαίδευση. Με στόχο την προώθηση της σχολικής φοίτησης για τις μειονεκτούσες ομάδες (βλέπε πλαίσιο 1), το 2016 το Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων (ΥΠΠΕΘ) δρομολόγησε ένα «Πρόγραμμα για την ένταξη και εκπαίδευση των παιδιών Ρομά», συγχρηματοδοτούμενο από τα διαρθρωτικά ταμεία της ΕΕ. Το πρόγραμμα επικεντρώνεται στη βελτίωση της πρόσβασης και της συμμετοχής των παιδιών Ρομά στην προσχολική αγωγή και μέριμνα, στη συστηματική φοίτησή τους στα σχολεία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και στην επανένταξη των ατόμων που έχουν εγκαταλείψει πρόωρα το σχολείο⁶. Παρά την υποχρεωτική σχολική φοίτηση για όλα τα παιδιά σε ηλικία υποχρεωτικής εκπαίδευσης, εκτιμάται ότι η φοίτηση των παιδιών Ρομά της συγκεκριμένης ηλικιακής ομάδας ήταν μόλις 69 % το 2016. Ο σχολικός διαχωρισμός, που αντικατοπτρίζει τη συγκέντρωση των Ρομά σε συγκεκριμένες περιοχές, εξακολουθεί να αποτελεί πρόβλημα. Σχεδόν το ήμισυ (48 %) των παιδιών Ρομά ηλικίας 6-15 ετών φοιτούν σε σχολεία όπου όλοι ή οι περισσότεροι συμμαθητές τους είναι Ρομά (FRA 2016).

Πλαίσιο 1: Εκπαίδευση των παιδιών προσφύγων

Για μεγάλο αριθμό νεοαφιχθέντων προσφύγων, η Ελλάδα αποτελεί χώρα διέλευσης. Ενώ μόνο το 2015 εισήλθαν στην Ελλάδα 817 175 πρόσφυγες διασχίζοντας τα σύνορα, το 2017 διαμένουν στη χώρα περίπου 62 000. Η ένταξη των προσφύγων, είτε με μόνιμο είτε με προσωρινό καθεστώς, έχει αναχθεί σε φλέγον ζήτημα. Οι πρώτες δομές υποδοχής για την εκπαίδευση των προσφύγων (ΔΥΕΠ)⁷ άνοιξαν τον Οκτώβριο του 2016 για παιδιά ηλικίας έως 15 ετών που διαμένουν σε κέντρα φιλοξενίας προσφύγων (ΚΦΠ) και άλλες δομές φιλοξενίας. Τα νησιά του Αιγαίου, τα οποία επωμίζονται το βάρος της προσφυγικής κρίσης, εξαιρούνται από τη λειτουργία των ΔΥΕΠ με την αιτιολογία ότι φιλοξενούν πρόσφυγες μόνο σε προσωρινή βάση.

Σύμφωνα με τις τελευταίες εκτιμήσεις, υπάρχουν περισσότερα από 20 000 παιδιά προσφύγων στην Ελλάδα, εκ των οποίων το 48 % είναι σε ηλικία εκπαίδευσης (4-15 ετών) και το 12 % σε προσχολική ηλικία (Υπουργείο Παιδείας, 2017). Κατά το σχολικό έτος 2016/2017, 111 ΔΥΕΠ παρείχαν κύκλους μαθημάτων κυρίως σε σχολικές εγκαταστάσεις κοντά σε ΚΦΠ μετά το πέρας του σχολικού ωραρίου. Στους εν λόγω κύκλους μαθημάτων καλύπτονταν τα διδακτικά αντικείμενα της ελληνικής ως ξένης γλώσσας, της αγγλικής γλώσσας, των μαθηματικών και των τεχνολογιών πληροφοριών και επικοινωνιών, καθώς και της φυσικής αγωγής και της αισθητικής αγωγής. Το ΙΕΠ διέθεσε μέσω διαδικτύου ευρύ φάσμα εκπαιδευτικού υλικού για τη διδασκαλία των παιδιών

⁴ Σύμφωνα με τα εθνικά στοιχεία, καταγράφεται ακόμη χαμηλότερο ποσοστό συμμετοχής, της τάξης του 76,4 % (ΚΑΝΕΠ 2017).

⁵ Στο τριετές σχέδιο (βλέπε πλαίσιο 1).

⁶ <http://www.minedu.gov.gr/news/24365-11-10-16-programma-gia-tin-entaksi-kai-ekpaidefsi-ton-paidion-roma>.

⁷ Με την Κοινή Υπουργική Απόφαση (ΚΥΑ) αριθ. 180647/ΓΔ4/2016 που δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ 3502/2016/Β/31-10-2016.

των προσφύγων⁸. Η εκπαίδευση παρέχεται από μη μόνιμους εκπαιδευτικούς που απασχολούνται κατά το ήμισυ του ωραρίου· έως τον Μάρτιο, στις ΔΥΕΠ είχαν φοιτήσει περίπου 2 600 παιδιά σε 145 τάξεις. Επιπλέον, προσφέρεται μη τυπική εκπαίδευση από ΜΚΟ. Εκτιμάται ότι 2 000 παιδιά φοιτούν στο σχολείο στο πλαίσιο της γενικής εκπαίδευσης.

Μετά το ξέσπασμα της κρίσης το 2015, η Ελλάδα άργησε σχετικά να ανταποκριθεί στην ανάγκη εκπαίδευσης των παιδιών των προσφύγων, όμως στη συνέχεια η ανταπόκριση ήταν συγκριτικά ευέλικτη και ταχεία. Τα σχολικά έτη 2016/2017 και 2017/2018 είναι μεταβατικά έτη για τη σταδιακή ένταξη των παιδιών των προσφύγων στο κανονικό εκπαιδευτικό σύστημα. Οι προκλήσεις για την επίτευξη αυτού του στόχου περιλαμβάνουν την εξασφάλιση επαρκούς παροχής κατάρτισης στους εκπαιδευτικούς, τη φροντίδα των παιδιών μικρότερης ηλικίας από την ηλικία πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης καθώς και των παιδιών ηλικίας άνω των 15 ετών, τη διασφάλιση διασυνδέσεων μεταξύ των ΔΥΕΠ και της τοπικής κοινότητας ώστε να μην απομονώνονται περαιτέρω τα παιδιά των προσφύγων, την κάλυψη των εκπαιδευτικών αναγκών των προσφύγων στα νησιά, καθώς και την αντιμετώπιση του χαμηλού βαθμού σύνδεσης των προσφύγων με το σχολείο.

<https://www.minedu.gov.gr/tothema-prosfigiko-m>

4. Επενδύσεις στην εκπαίδευση και την κατάρτιση

Το εκπαιδευτικό σύστημα συνεχίζει να αντιμετωπίζει δυσκολίες λόγω του χαμηλού επιπέδου δημόσιας χρηματοδότησης. Οι κρατικές δαπάνες για την εκπαίδευση ανήλθαν στο 4,3 % του ΑΕΠ το 2015, δηλαδή μειώθηκαν από 4,4 % το 2014 και 4,6 % το 2013, και υπολείπονταν του μέσου όρου της ΕΕ (4,9 %). Έντονη μείωση είναι επίσης αισθητή στο ποσοστό των εκπαιδευτικών δαπανών σε σχέση με τις συνολικές κρατικές δαπάνες που κινήθηκαν από 8,7 % το 2014 σε 7,8 % το 2015, το χαμηλότερο ποσοστό μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ.

Τα ιδιωτικά νοικοκυριά επωμίζονται μεγάλο μέρος του κόστους της εκπαίδευσης. Σύμφωνα με εθνικά στοιχεία, το χαμηλό επίπεδο δημόσιων δαπανών αντισταθμίζεται εν μέρει από το αυξημένο επίπεδο ιδιωτικών δαπανών, το οποίο για τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση έφτασε σχεδόν στο ίδιο επίπεδο με τις δημόσιες δαπάνες σύμφωνα με ορισμένες εκτιμήσεις⁹ (ΚΑΝΕΠ 2017). Το γεγονός αυτό εγείρει ζητήματα ισότιμης μεταχείρισης, ιδίως σε σχέση με τις δαπάνες που διοχετεύονται στην παραπαιδεία, της οποίας το ποσοστό επί των ιδιωτικών δαπανών για την εκπαίδευση υπερέβη το 40 % το 2014 (ΚΑΝΕΠ 2017). Τον Φεβρουάριο του 2017 συγκροτήθηκε διακομματική επιτροπή για τη μελέτη των οικονομικών της εκπαίδευσης προκειμένου να αξιολογήσει το πραγματικό χρηματοοικονομικό κόστος του εκπαιδευτικού συστήματος από την προσχολική αγωγή έως το πανεπιστήμιο και να προσδιορίσει τομείς προς βελτίωση, συμπεριλαμβανομένου του κόστους των πιθανών αλλαγών.

Όλες οι βαθμίδες του εκπαιδευτικού συστήματος θα επηρεαστούν από σημαντικές δημογραφικές αλλαγές. Έως το 2050 ο πληθυσμός της Ελλάδας αναμένεται να έχει μειωθεί κατά 14,5 % σε σύγκριση με σήμερα. Η διάμεση ηλικία εκτιμάται ότι θα αυξηθεί από 43,4 σε 52,8 έτη, δηλαδή κατά 5 έτη μεγαλύτερη από τον προβλεπόμενο μέσο όρο της ΕΕ¹⁰ (VID 2016). Εντός των επόμενων 10 ετών, ο αριθμός των παιδιών ηλικίας 5 ετών (ηλικία έναρξης της υποχρεωτικής σχολικής φοίτησης) αναμένεται να μειωθεί κατά 27 %.¹¹ Κατά την ίδια περίοδο, το ποσοστό των μαθητών ηλικίας 7-14 ετών θα μειωθεί κατά ποσοστό άνω του 17 %. Παρότι έως το 2027 εκτιμάται ότι θα αυξηθεί ελαφρώς ο αριθμός των ατόμων που ολοκληρώνουν την υποχρεωτική εκπαίδευση και ενδεχομένως εισέρχονται στην ΕΕΚ, στη μεταδευτεροβάθμια ή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση (ηλικιακή ομάδα 15-19 ετών), σε ορίζοντα 20 ετών προβλέπεται ότι ο αριθμός αυτός θα μειωθεί κατά 23 % σε σύγκριση με το 2017. Οι προβλέψεις αυτές αναδεικνύουν τόσο τις προκλήσεις όσο και τις ευκαιρίες για εξορθολογισμό σε διάφορα επίπεδα και για προσαρμογή στη μεταβαλλόμενη σύνθεση της κοινωνίας, μεταξύ άλλων μέσω της παροχής ευκαιριών διά βίου μάθησης.

⁸ <http://iep.edu.gr/el/component/k2/content/5-ekpaidefsi-prosfygon>

⁹ Το 2014.

¹⁰ Η εκτίμηση αναφέρεται στην ΕΕ-28.

¹¹ Στοιχεία της EUROSTAT.

Διάγραμμα 3. Προβολή της μεταβολής του πληθυσμού στην Ελλάδα σε διάφορες ηλικιακές ομάδες (2017-2037)

Πηγή: Eurostat (Προβολή πληθυσμού για την περίοδο 2017 - 2040). Επιγραμμικός κωδικός δεδομένων: proj_15nrms.

Τα επίπεδα απασχόλησης των πρόσφατων αποφοίτων έχουν αυξηθεί αλλά εξακολουθούν να είναι πολύ χαμηλά. Στο πλαίσιο της διαρκούς οικονομικής κρίσης, η συνολική ανεργία εξακολουθεί να είναι η υψηλότερη στην ΕΕ με ποσοστό 23,6 % το 2016, η δε ανεργία των νέων (ηλικίας 15-24 ετών) ανέρχεται σε 47,3 %. Παρότι σημείωσε αύξηση σε σύγκριση με το 2015, το ποσοστό απασχόλησης των πρόσφατων αποφοίτων από την τριτοβάθμια εκπαίδευση (ISCED 5-8) το 2016 ήταν το χαμηλότερο στην ΕΕ-28, καθώς ανήλθε σε 55 %, και υπολειπόταν μακράν του μέσου όρου της ΕΕ (82,2 %). Παρόμοια τάση παρατηρείται και όσον αφορά τους αποφοίτους ανώτερης δευτεροβάθμιας και μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (ISCED 3-4): το ποσοστό απασχόλησής τους αυξήθηκε ελαφρώς στο 37,8 %, αλλά παραμένει μακράν το χαμηλότερο στην ΕΕ. Όσον αφορά το ποσοστό των νέων (ηλικίας 15-29 ετών) εκτός απασχόλησης, εκπαίδευσης ή κατάρτισης, το οποίο ανήλθε σε 22,2 % το 2016, ήταν το δεύτερο υψηλότερο μετά τη Βουλγαρία.

5. Εκσυγχρονισμός της σχολικής εκπαίδευσης

Η διαδικασία διορισμού των διευθυντών των σχολείων έχει αλλάξει. Τον Μάρτιο του 2017 το Συμβούλιο της Επικρατείας έκρινε αντισυνταγματική την πρακτική της εκλογής των διευθυντών των σχολείων με μυστική ψηφοφορία των εκπαιδευτικών. Κατόπιν αυτού, η εν λόγω μέθοδος καταργήθηκε με νέο νόμο τον Μάιο, αλλά εξακολουθεί να επιτρέπεται στους εκπαιδευτικούς να αποστέλλουν ανώνυμα τη γνώμη τους, η οποία μπορεί να λαμβάνεται υπόψη για τους διορισμούς από τα Περιφερειακά Συμβούλια Επιλογής Διευθυντών Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Δεν είναι σαφές ποια βαρύτητα έχει η γνώμη των εκπαιδευτικών σ' αυτή τη διαδικασία.

Οι νέες προσπάθειες για την καθιέρωση μιας νοοτροπίας αξιολόγησης στα σχολεία είναι ενθαρρυντικές αλλά παρατηρείται έλλειψη μέτρων για την εξασφάλιση συγκρισιμότητας και λογοδοσίας. Η Ελλάδα έχει δεσμευτεί για την αυτοαξιολόγηση των σχολικών μονάδων και των διευθυντών σχολείων, όπως ορίζεται στο τριετές σχέδιο (βλέπε πλαίσιο 2). Πρόκειται για σημαντικό βήμα προόδου για την επαναφορά της νοοτροπίας αξιολόγησης αφότου όλα τα εν λόγω μέτρα αναστάλησαν το 2014. Ωστόσο, δεν υπάρχουν ακόμη αντικειμενικά και καθολικά κριτήρια αξιολόγησης για την εξασφάλιση συγκρισιμότητας και λογοδοσίας. Επί του παρόντος, η αυτοαξιολόγηση για τις σχολικές μονάδες προβλέπει τον καθορισμό στόχων από το εκπαιδευτικό προσωπικό στην έναρξη του σχολικού έτους και έπειτα την επανεξέτάσή τους στη λήξη του σχολικού έτους. Δεν υπάρχει υποχρέωση δημοσίευσης αποτελεσμάτων ούτε παρακολούθησης. Παρότι η εθελοντική αυτοβελτίωση και η συλλογική λήψη αποφάσεων αποτελούν σημαντικά μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης, η αξιολόγηση πρέπει να καλύπτει και τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς και να περιλαμβάνει συγκρίσιμα κριτήρια αξιολόγησης, εξωτερική συμμετοχή και μέτρα στήριξης όπως η συνεχής επαγγελματική εξέλιξη.

Το πρότυπο του ολοήμερου σχολείου πρόκειται να επεκταθεί σε όλα τα σχολεία της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Η κυβέρνηση εξήγγειλε την επέκταση του προτύπου του ολοήμερου σχολείου σε όλα τα σχολεία της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης από την έναρξη του σχολικού έτους 2017/18. Προβλέπεται ειδικά στοχευμένη πρόσβαση για τις μειονεκτούσες ομάδες, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών των προσφύγων. Απομένει να φανεί αν η πρωτοβουλία θα αυξήσει τη συμμετοχή στα ολοήμερα προγράμματα (η οποία επί του παρόντος εκτιμάται γύρω στο 20 %), εφόσον η υποχρεωτική εκπαίδευση στο πρότυπο του ολοήμερου σχολείου λήγει την ώρα του μεσημεριανού γεύματος (13.15).

Διάφορα μέτρα πολιτικής στοχεύουν στην ενίσχυση του ρόλου του σχολείου ως φορέα παροχής πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Ένα από τα προβλεπόμενα μέτρα είναι να μειωθεί ο μέγιστος αριθμός μαθητών ανά τάξη σε 22, παρότι η Ελλάδα ήδη έχει χαμηλότερη αναλογία μαθητών ανά εκπαιδευτικό από τον μέσο όρο του ΟΟΣΑ¹². Το πιθανό όφελος από άποψη εκπαιδευτικών αποτελεσμάτων δεν είναι σαφές (ΟΟΣΑ 2016γ). Η αναθεώρηση των προγραμμάτων σπουδών εστιάζει στην κατανόηση και την επίλυση προβλημάτων· έχουν καταρτιστεί νέα προγράμματα σπουδών για τα διδακτικά αντικείμενα των θρησκευτικών και της ιστορίας· για το 2017 προγραμματίζονται αλλαγές στα διδακτικά αντικείμενα των γλωσσών και των φυσικών επιστημών. Για την κυβέρνηση, ο στόχος για τη βελτίωση της παροχής εκπαίδευσης στο σχολείο συνδέεται στενά με μια προσπάθεια περιορισμού της παραπαιδείας¹³. Στον ίδιο στόχο βασίζεται η προβλεπόμενη αναβάθμιση των τελευταίων δύο ετών της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (βλέπε πλαίσιο 2).

Πλαίσιο 2: Τριετές σχέδιο για την εκπαίδευση

Τον Μάιο του 2017 η Ελλάδα εξέδωσε τριετές σχέδιο για την εκπαίδευση, όπως προβλέπεται στο δεύτερο Συμπληρωματικό Μνημόνιο Συνεννόησης για την Ελλάδα που συνήφθη από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, την ΕΚΤ και το ΔΝΤ¹⁴. Το σχέδιο χρησιμεύει ως χάρτης πορείας για μεταρρυθμίσεις σε όλους τους τομείς της εκπαίδευσης και παρέχει ενδεικτικό χρονοδιάγραμμα υλοποίησης για την περίοδο 2016-2019.

¹² Για την πρωτοβάθμια εκπαίδευση ο μέσος όρος του ΟΟΣΑ ήταν 15 το 2014, ενώ στην Ελλάδα ήταν 9.

¹³ Ανακοίνωση του πρωθυπουργού κ. Τσίπρα τον Μάιο του 2017.

¹⁴ Εκδόθηκε τον Ιούλιο του 2017.
https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/s mou_final_to_esm_2017_07_05.pdf.

Οριζόντια ζητήματα τα οποία η κυβέρνηση έθεσε ως προτεραιότητες για τα προσεχή έτη είναι τα εξής: η σταδιακή αύξηση της συμμετοχής όλων των εκπαιδευτικών βαθμίδων στις ψηφιακές ευκαιρίες· η εκπαίδευση των προσφύγων· και η ανάπτυξη ενός προγράμματος για την αξιολόγηση όλων των εκπαιδευτικών δομών.

Για τη **σχολική εκπαίδευση** (πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια) το σχέδιο προβλέπει: τον εξορθολογισμό του παρόντος συστήματος και την αύξηση της αποτελεσματικότητάς του· τη διασφάλιση της παιδαγωγικής αυτονομίας των σχολείων και την απαλλαγή τους από το βάρος της γραφειοκρατίας· την αξιολόγηση των σχολικών μονάδων· και τη βελτίωση της κατάρτισης των εκπαιδευτικών. Ένα από τα πλέον φιλόδοξα μέτρα προβλέπει ότι η αποφοίτηση από το «Νέο Λύκειο» (σχολείο ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης) θα αποτελεί τη βάση για την εισαγωγή στο πανεπιστήμιο και ότι θα καταργηθούν οι πανελλαδικές εισαγωγικές εξετάσεις.

Τα μέτρα για την **επαγγελματική εκπαίδευση και την εκπαίδευση ενηλίκων** αναφέρονται σε: νέα προγράμματα σπουδών για τα δευτεροβάθμια ινστιτούτα επαγγελματικής κατάρτισης (ΙΕΚ)· ενίσχυση της κινητικότητας των σπουδαστών ΕΕΚ και διευκόλυνση της πρόσβασής τους στα πανεπιστήμια· παρακολούθηση της εξέλιξης των αποφοίτων ΕΕΚ· παροχή περισσότερων θέσεων μαθητείας· και ένα νέο αυτοχρηματοδοτούμενο σύστημα προγραμμάτων εκπαίδευσης ενηλίκων.

Ο στόχος για την **τριτοβάθμια εκπαίδευση** είναι: η δημιουργία ενός «Ενιαίου Χώρου για την Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, την Έρευνα και την Καινοτομία» με την προώθηση, μεταξύ άλλων, της συνεργασίας και της κινητικότητας των μελών του προσωπικού μεταξύ των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων (ΑΕΙ) και των ερευνητικών κέντρων· η ίδρυση Ελληνικού Ινστιτούτου Έρευνας και Καινοτομίας· και η ίδρυση Περιφερειακών Ακαδημαϊκών Συμβουλίων για τη διασύνδεση των ΑΕΙ και των ανεξάρτητων ερευνητικών ινστιτούτων σε περιφερειακό επίπεδο.

<https://www.minedu.gov.gr/news/28206-19-05-17-to-trietes-sxedio-gia-tin-ekpaidefsi-plaisio-katefthynseon-kai-protaseis>

6. Εκσυγχρονισμός της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης

Περισσότεροι άνθρωποι αποκτούν πανεπιστημιακά πτυχία, αλλά συχνά δεν υπάρχει αντιστοιχία μεταξύ των επαγγελματικών προσόντων και των πραγματικών αναγκών της αγοράς εργασίας. Το ποσοστό ολοκλήρωσης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης αυξήθηκε κατά 17 εκατοστιαίες μονάδες από το 2008 και έφτασε στο 42,7 % το 2016, υπερβαίνοντας τόσο τον στόχο του 40 % βάσει της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» όσο και την εθνική τιμή αναφοράς του 32 %. Ωστόσο, η απότομη αυτή αύξηση αντικατοπτρίζει κυρίως τη βαθιά κρίση στην απασχόληση, καθώς οι νέοι αναβάλλουν την ένταξή τους στην αγορά εργασίας. Μεγάλο ποσοστό (40,2 %) των αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ηλικίας 25-34 ετών απασχολούνται σε θέσεις εργασίας με κατώτερες απαιτήσεις από το επίπεδο εκπαίδευσης που έχουν ολοκληρώσει (CEDEFOP 2017).

Λόγω των δυσμενών οικονομικών και κοινωνικών συνθηκών και της έλλειψης ευκαιριών, η Ελλάδα αντιμετωπίζει σοβαρή εκροή ατόμων με υψηλού επιπέδου δεξιότητες. Το 2015 έφυγαν από την Ελλάδα 109 351 άτομα, σχεδόν τα διπλάσια από εκείνα που εισήλθαν, συνεχίζοντας με τον τρόπο αυτό την τάση καθαρής εξερχόμενης μετανάστευσης λόγω της οικονομικής κρίσης. Η πρόσφατη αποδημία διαφέρει αισθητά από προγενέστερα κύματα εξερχόμενης μετανάστευσης που αποτελούνταν κυρίως από μετανάστες χαμηλού μορφωτικού επιπέδου (Labrianidis 2016). Στο διάστημα μεταξύ 2008 και 2013, από τα σχεδόν 223 000 άτομα ηλικίας 25-39 ετών τα οποία μετανάστευσαν στο εξωτερικό (Λαζαρέτου 2016), το 88 % ήταν πτυχιούχοι ελληνικού πανεπιστημίου, το 60 % ήταν κάτοχοι μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών που αποκτήθηκε είτε από ελληνικό ίδρυμα είτε από ίδρυμα της αλλοδαπής και το 11 % ήταν κάτοχοι διδακτορικού διπλώματος που αποκτήθηκε κυρίως στην αλλοδαπή. Και αυτό παρότι η αναλογία των κατόχων μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών είναι πολύ χαμηλότερη στην Ελλάδα σε σύγκριση με άλλες χώρες του ΟΟΣΑ (Λαζαρέτου 2016)¹⁵. Ως εκ τούτου, το υψηλό ποσοστό εξερχόμενης μετανάστευσης κατόχων μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών είναι ιδιαίτερα κρίσιμης σημασίας, καθώς μειώνει περαιτέρω το

¹⁵ Ένας στους δέκα στην Ελλάδα, έναντι ενός στους δύο στις χώρες του ΟΟΣΑ.

ανθρώπινο δυναμικό που μπορεί να συμβάλει στην καινοτομία και την (τεχνολογική) ανάπτυξη ως παράγοντες οικονομικής μεγέθυνσης.

Προβλέπονται σημαντικές αλλαγές στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Ο νέος νόμος για την τριτοβάθμια εκπαίδευση, ο οποίος ψηφίστηκε τον Αύγουστο του 2017, καταργεί τα πανεπιστημιακά συμβούλια που είχαν συσταθεί το 2011 σε μια προσπάθεια καθιέρωσης ενός στοιχείου εξωτερικών ελέγχων και ισορροπιών. Ο νόμος επαναφέρει περιορισμούς στην είσοδο των δυνάμεων επιβολής του νόμου στις πανεπιστημιούπολεις και θεσπίζει ενιαίο και αδιάσπαστο τίτλο σπουδών μεταπτυχιακού επιπέδου κατόπιν πενταετούς φοίτησης, στοιχείο που απομακρύνεται από το σύστημα τριών κύκλων της Μπολόνια. Για τη βελτίωση της ίσης πρόσβασης, προβλέπονται αλλαγές από τα τέλη φοίτησης στα μεταπτυχιακά προγράμματα για οικονομικούς λόγους. Θεσμοθετούνται περιφερειακά ακαδημαϊκά συμβούλια ως συμβουλευτικά όργανα για τη διευκόλυνση των ανταλλαγών μεταξύ της ακαδημαϊκής κοινότητας, των επιχειρήσεων και της τοπικής κοινότητας.

Η διασφάλιση της ποιότητας στην τριτοβάθμια εκπαίδευση έχει σημειώσει πρόοδο, αν και με βραδείς ρυθμούς, και προβλέπεται να ενισχυθεί. Η ελληνική Αρχή Διασφάλισης και Πιστοποίησης της Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση (ΑΔΙΠ) είναι πλήρες μέλος της Ευρωπαϊκής ένωσης για τη διασφάλιση της ποιότητας στην ανώτατη εκπαίδευση (ENQA) από το 2015. Παρότι η ΑΔΙΠ ολοκλήρωσε την εξωτερική αξιολόγηση όλων των τμημάτων ΑΕΙ το 2014, η πρόοδος σχετικά με την αξιολόγηση ιδρυμάτων και την πιστοποίηση προπτυχιακών προγραμμάτων σπουδών είναι βραδεία. Για την αξιολόγηση των μεταπτυχιακών προγραμμάτων, ο νέος νόμος για την τριτοβάθμια εκπαίδευση καθιερώνει τις επιστημονικές συμβουλευτικές επιτροπές, οι οποίες απαρτίζονται από εξωτερικά μέλη — είτε καθηγητές άλλων πανεπιστημίων, συμπεριλαμβανομένων αλλοδαπών πανεπιστημιακών, είτε ανώτερα μέλη του προσωπικού ερευνητικών κέντρων. Για την επίτευξη ομαλής και ολοκληρωμένης προόδου, πρέπει να εξασφαλιστούν συνέργειες μεταξύ της ΑΔΙΠ και των προτεινόμενων νέων δομών αξιολόγησης.

7. Εκσυγχρονισμός της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, και προώθηση της εκπαίδευσης ενηλίκων

Θα πρέπει να ενισχυθεί η ελκυστικότητα της ΕΕΚ καθώς και η συμμετοχή σε αυτή. Το ποσοστό των σπουδαστών ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (ISCED 3) στην ΕΕΚ είναι σταθερό και κυμαίνεται γύρω στο 30 %, πολύ κάτω από τον μέσο όρο της ΕΕ (47,3 %). Το ποσοστό απασχόλησης των πρόσφατων αποφοίτων της ΕΕΚ, παρότι αυξήθηκε στο 40,7 % το 2016, εξακολουθεί να είναι πολύ χαμηλότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ (75 %). Όσον αφορά την παροχή συνεχούς ΕΕΚ, απαιτείται ισχυρότερη σύνδεση με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας. Πρέπει να εφαρμοστεί το σύστημα διάγνωσης αναγκών σε δεξιότητες, για το οποίο έχει θεσπιστεί νομικό πλαίσιο, πρέπει να ενισχυθεί περαιτέρω η εικόνα της ΕΕΚ καθώς και η πρόσβαση σε αυτή, και πρέπει να βελτιωθεί η ποιότητα και η συνεχής επαγγελματική εξέλιξη των εκπαιδευτικών και εκπαιδευτών της ΕΕΚ. Θα πρέπει να προβλεφθεί η περαιτέρω αναβάθμιση και διεύρυνση του θεσμού της μαθητείας (βλέπε πλαίσιο 3) και των ευκαιριών μάθησης στον χώρο εργασίας. Για την ανανέωση του συστήματος ΕΕΚ, το ΥΠΠΕΘ ενέκρινε πλαίσια ποιότητας για τα προγράμματα σπουδών επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης καθώς και για την υλοποίηση προγραμμάτων μαθητείας σε επιχειρήσεις.

Η αύξηση της συμμετοχής στη διά βίου μάθηση είναι ενθαρρυντική, αλλά παραμένει πολύ κάτω από τον μέσο όρο της ΕΕ. Η συμμετοχή των ενηλίκων (ηλικίας 25-64 ετών) στη μάθηση αυξήθηκε ελαφρώς στο 4 % το 2016, το υψηλότερο ποσοστό της τελευταίας εξαετίας, αλλά εξακολουθεί να υπολείπεται μακράν του μέσου όρου της ΕΕ (10,8 %). Παραμένουν οι ανισότητες ως προς τη συμμετοχή οι οποίες συνδέονται με το μορφωτικό επίπεδο και την ασφάλεια της απασχόλησης· οι προσπάθειες αύξησης της ευαισθητοποίησης για τις ευκαιρίες εκπαίδευσης ενηλίκων θα πρέπει να είναι καλύτερα στοχευμένες.

Διάφορα μέτρα βρίσκονται σε εξέλιξη για την κατάρτιση ενηλίκων με χαμηλού επιπέδου δεξιότητες. Η κυβέρνηση δρομολόγησε πρωτοβουλία για την προώθηση της βραχυπρόθεσμης απασχόλησης ανέργων μέσω δημόσιων προγραμμάτων σε επίπεδο δήμων. Η εν λόγω πρωτοβουλία στοχεύει επίσης στη βελτίωση των δεξιοτήτων των ενηλίκων, καθώς θα περιλαμβάνει μια θεματική ενότητα κατάρτισης, που αφορά συγκεκριμένα τις ψηφιακές δεξιότητες, καθώς και στοιχεία

κοινωνικής επιχειρηματικότητας. Ένα περαιτέρω κίνητρο για την αναβάθμιση των δεξιοτήτων των ενηλίκων θα παρασχεθεί μέσω του Κοινωνικού Εισοδήματος Αλληλεγγύης (ΚΕΑ). Το νέο πρόγραμμα κοινωνικής πρόνοιας της κυβέρνησης απαιτεί από όλους τους ενήλικες ηλικίας έως 45 ετών, οι οποίοι δεν έχουν ολοκληρώσει την υποχρεωτική τους εκπαίδευση, να εγγραφούν σε σχολείο δεύτερης ευκαιρίας στον δήμο τους ως προϋπόθεση για τη συμμετοχή τους στο ΚΕΑ.

Πλαίσιο 3: Κονδύλια του ΕΚΤ για το μεταλυκειακό έτος - τάξη μαθητείας

Αυτό το πρόγραμμα, το οποίο συγχρηματοδοτείται από το ΕΚΤ, δρομολογήθηκε από το Υπουργείο Παιδείας τον Μάρτιο του 2017 και παρέχει στήριξη σε 1 200 αποφοίτους δευτεροβάθμιων επαγγελματικών λυκείων (ΕΠΑΛ) επτά ειδικοτήτων, ηλικίας 18-24 ετών, οι οποίοι βρίσκονται εκτός απασχόλησης, εκπαίδευσης ή κατάρτισης. Οι συμμετέχοντες θα έχουν την ευκαιρία να αναβαθμίσουν τα εκπαιδευτικά τους προσόντα και να αποκτήσουν εργασιακή πείρα. Το πρόγραμμα έχει διάρκεια εννέα μηνών και οδηγεί σε απόκτηση τίτλου σπουδών επιπέδου 5 βάσει του ΕΠΕΠ. Συνδυάζει ένα επτάωρο εργαστηριακό μάθημα ειδικότητας στο αρμόδιο ΕΠΑΛ και/ή εργαστηριακό κέντρο (μία φορά την εβδομάδα) και το «Πρόγραμμα εκπαίδευσης στον χώρο εργασίας — Μαθητεία σε εργασιακό χώρο» σε δημόσιες ή ιδιωτικές επιχειρήσεις (28 ώρες/τέσσερις ημέρες την εβδομάδα). Στη διάρκεια του δεύτερου αυτού προγράμματος, ο μαθητευόμενος λαμβάνει αποζημίωση ίση με το 75% του νόμιμου, νομοθετημένου, κατώτατου ορίου του ημερομισθίου του ανειδίκευτου εργάτη και πλήρη ασφαλιστική κάλυψη.

<http://www.minedu.gov.gr/tekniki-ekpaideusi-2>

8. Παραπομπές

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2016), *PISA 2015, EU performance and initial conclusions regarding education policies in Europe*.

https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/pisa-2015-eu-policy-note_en.pdf

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2017), CEDEFOP, *Skills panorama*.

<http://skillspanorama.cedefop.europa.eu/en/countries/greece>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2014): *Tackling Early Leaving from Education and Training in Europe: Strategies, Policies and Measures. Eurydice and Cedefop Report*.

http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/thematic_reports/175EN.pdf

Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA, 2016), *Δεύτερη έρευνα της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με τις μειονότητες και τις διακρίσεις: επιλεγμένα πορίσματα για τους Ρομά*. <http://fra.europa.eu/en/publication/2016/eumidis-ii-roma-selected-findings>

Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (2017), *Η μαθητική διαρροή στην ελληνική πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση*.

http://iep.edu.gr/images/IEP/ΕΠΙΣΤΙΜΟΝΙΚΙ_ΥΠΙΡΕΣΙΑ/Paratiritirio/2017/2017-03-28_paratiritirio_synopsi.pdf

ΚΕΝΤΡΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ της ΓΣΕΕ (ΚΑΝΕΠ, 2017), *Ετήσια Έκθεση για την Εκπαίδευση 2016*.

<http://www.kanep-gsee.gr/wp-content/uploads/2017/04/ΕΤΕΚΤΗ2016.pdf>

Labrianidis, Lois· Pratsinakis, Manolis (2016), *Outward migration from Greece during the crisis*. http://www.lse.ac.uk/europeanInstitute/research/hellenicObservatory/CMS%20pdf/Research/NBG_2014_-_Research_Call/Final-Report-Outward-migration-from-Greece-during-the-crisis-revised-on-1-6-2016.pdf

Λαζαρέτου, Σοφία (2016), *ΦΥΓΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ: Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΤΑΣΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΣΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ*, Οικονομικό Δελτίο, τεύχος 43, Τράπεζα της Ελλάδος, σ. 33-57.

<http://www.bankofgreece.gr/BogEkdoseis/oikodelt201607.pdf>

Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων (2016α), *Οι εκπαιδευτικές δράσεις για τα παιδιά των προσφύγων*.

https://www.minedu.gov.gr/publications/docs2016/Epistimoniki_Epitropi_Prosfygon_YPETH_Full_Report_June_2016__update.pdf

Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων (2016β), *Καθορισμός Διαδικασίας Σχεδιασμού, Υλοποίησης και Αξιολόγησης Προγραμμάτων Συνεκπαίδευσης*.

<https://www.minedu.gov.gr/eidiki-agwgi-2/ekdiloseis-eidiki-ekpaideusi-3/24748-20-10-16-gia-proti-fora-ekdidetai-ypourgiki-apofasi-gia-tin-ylopoiisi-programmaton-synekpaidefsis-4>

Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων (2017), *Το Έργο της Εκπαίδευσης των Προσφύγων*.

https://www.minedu.gov.gr/publications/docs2017/16_06_17_Epistimoniki_Epitropi_Prosfygon_YPETH_Apotimisi_Protaseis_2016_2017_Final.pdf

ΟΟΣΑ (2016α), *Education at a Glance*

<http://gpseducation.oecd.org/CountryProfile?primaryCountry=GRC&treshold=10&topic=EO>

ΟΟΣΑ (2016β), *PISA 2015 Results (Volume I): Excellence and Equity in Education*.

<http://dx.doi.org/10.1787/9789264266490-en>

ΟΟΣΑ (2016γ), *PISA 2015 Results (Volume II): Policies and Practices for Successful Schools*.

<http://dx.doi.org/10.1787/9789264267510-en>

Resa, E. κ.ά. (2016), *Curriculum Quality Analysis and Impact Review of European Early Childhood Education and Care (ECEC)*.

[http://ecec-](http://ecec-care.org/fileadmin/careproject/Publications/reports/D4_3_Overview_of_quality_monitoring_systems_and_results_of_moderator_analysis.pdf)

[care.org/fileadmin/careproject/Publications/reports/D4_3_Overview_of_quality_monitoring_systems_and_results_of_moderator_analysis.pdf](http://ecec-care.org/fileadmin/careproject/Publications/reports/D4_3_Overview_of_quality_monitoring_systems_and_results_of_moderator_analysis.pdf)

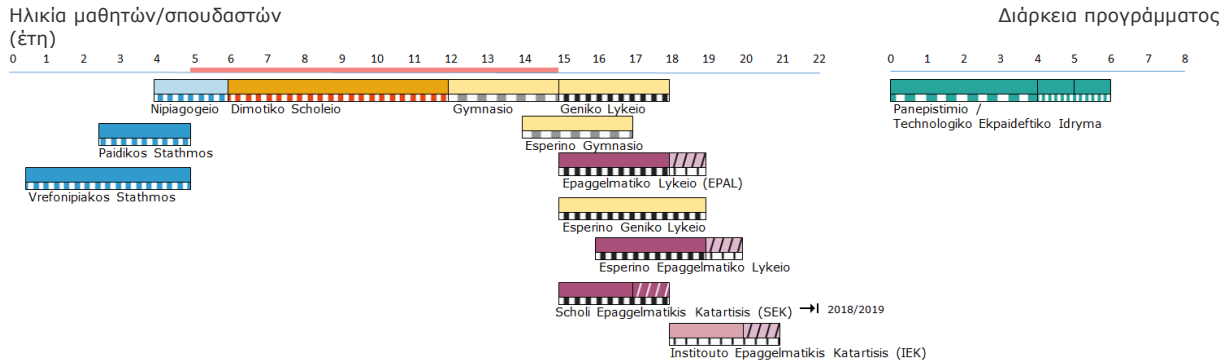
Vienna Institute of Demography και International Institute for Applied Systems Analysis, VID (2016), *European Demographic Datasheet 2016*.

<http://www.populationeurope.org/>

9. Παράρτημα Ι. Πηγές βασικών δεικτών

Δείκτης	Επιγραμμικός κωδικός δεδομένων Eurostat
Άτομα που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και κατάρτιση	edat_lfse_02 + edat_lfse_14
Ολοκλήρωση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης	edat_lfse_03 + edat_lfs_9912
Προσχολική αγωγή και μέριμνα	educ_uoe_enra10 + tps00179
Ποσοστό απασχόλησης των πρόσφατα αποφοιτησάντων	edat_lfse_24
Συμμετοχή ενηλίκων στη μάθηση	trng_lfse_03
Δημόσιες δαπάνες για την εκπαίδευση ως ποσοστό του ΑΕΠ	gov_10a_exp
Δαπάνες για δημόσια και ιδιωτικά ιδρύματα ανά σπουδαστή	educ_uoe_fini04
Μαθησιακή κινητικότητα	educ_uoe_mobg03

10. Παράρτημα ΙΙ. Η δομή του εκπαιδευτικού συστήματος

Εκπαιδευτικές βαθμίδες

	Προσχολική αγωγή και μέριμνα (για την οποία δεν είναι αρμόδιο το Υπουργείο Παιδείας)
	Προσχολική αγωγή και μέριμνα (για την οποία είναι αρμόδιο το Υπουργείο Παιδείας)
	Πρωτοβάθμια εκπαίδευση
	Δευτεροβάθμια γενική εκπαίδευση
	Δευτεροβάθμια επαγγελματική εκπαίδευση
	Μεταδευτεροβάθμια μη τριτοβάθμια εκπαίδευση
	Τριτοβάθμια εκπαίδευση (πλήρους φοίτησης)
	Συνδυαστικοί κύκλοι μαθημάτων σε σχολή και σε χώρο εργασίας
→ Years	Πρόγραμμα υπό σταδιακή κατάργηση κατά τη διάρκεια του (έτος)
	Υποχρεωτική εκπαίδευση/κατάρτιση πλήρους φοίτησης

Αντιστοιχία με τα επίπεδα ISCED

	ISCED 0
	ISCED 1
	ISCED 2
	ISCED 3
	ISCED 4
	ISCED 5
	ISCED 6
	ISCED 7

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή/EACEA/Eurydice, 2016. *The Structure of the European Education Systems 2016/17: Schematic Diagrams*. Eurydice Facts and Figures. Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Παρατηρήσεις και ερωτήσεις σχετικά με την παρούσα έκθεση είναι ευπρόσδεκτες και μπορούν να αποστέλλονται μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου προς:
 Ulrike PISIOTIS
 Ulrike.Pisiotis@ec.europa.eu
 ή
 EAC-UNITE-A2@ec.europa.eu

Σύνοψη

Σημαντικότερα σημεία της διακρατικής ανάλυσης

Κύριο θέμα της φετινής έκθεσης είναι η ανισότητα στην εκπαίδευση και ο σημαντικός ρόλος που διαδραματίζει η εκπαίδευση στην οικοδόμηση μιας δικαιότερης κοινωνίας. Η κύρια νέα πηγή δεδομένων είναι το τεστ αξιολόγησης 15χρονων μαθητών του προγράμματος PISA 2015¹⁶, στο οποίο έλαβαν για πρώτη φορά μέρος όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ. Χάρη στον πλούτο των πληροφοριών σχετικά με το υπόβαθρο των μαθητών που συμμετείχαν στο τεστ, το πρόγραμμα PISA παρέχει μοναδικά στοιχεία όσον αφορά τον αντίκτυπο που έχουν το κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο, η προέλευση από οικογένειες μεταναστών και το φύλο στην επίτευξη του κριτηρίου αναφοράς της ΕΕ για τις χαμηλές επιδόσεις στην κατανόηση κειμένου, στα μαθηματικά και στις φυσικές επιστήμες.

Το θέμα της ισότιμης μεταχείρισης και της κοινωνικής συνοχής προβάλλεται επίσης έντονα στις εκθέσεις στοιχείων σχετικά με τους εναπομένοντες εκπαιδευτικούς στόχους της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» (μέρος 2): οι στόχοι αυτοί αφορούν τα εξής:

- άτομα που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και κατάρτιση
- ολοκλήρωση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης
- συμμετοχή στην προσχολική αγωγή και μέριμνα
- ποσοστά απασχόλησης των πρόσφατα αποφοιτησάντων
- συμμετοχή ενηλίκων στη μάθηση.

Το μέρος 3 της έκθεσης αξιοποιεί τις πρόσφατες πρωτοβουλίες της Επιτροπής σε επίπεδο πολιτικής και παρέχει την αναλυτική βάση για την ανάπτυξη των σχολείων, τον τρόπο επίτευξης αριστείας στη διδασκαλία και το θεματολόγιο για την τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Η ανισότητα παραμένει πρόκληση για την Ευρώπη

Η ανισότητα θεωρείται ευρέως ότι συνιστά απειλή για την κοινωνική συνοχή και για τη μακροπρόθεσμη ευημερία των κοινωνιών μας. Ο δημόσιος διάλογος για την κοινωνική δικαιοσύνη εντάθηκε μετά τη χρηματοπιστωτική κρίση του 2008.

Ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά της ανισότητας είναι η μετάδοσή της από γενιά σε γενιά, και τούτο σημαίνει ότι η κοινωνικοοικονομική κατάσταση των γονέων έχει αντίκτυπο στο επίπεδο εκπαίδευσης, στην επαγγελματική κατάσταση, στο εισόδημα ή στην υγεία των παιδιών τους. Τα εκπαιδευτικά συστήματα μπορούν να διαδραματίσουν ιδιαίτερο ρόλο στην οικοδόμηση μιας δικαιότερης κοινωνίας παρέχοντας ίσες ευκαιρίες σε όλους, ανεξαρτήτως του υποβάθρου τους. Η παροχή ίσων ευκαιριών σε παιδιά και νέους είναι αποτελεσματικότερη όταν συνδυάζεται με πραγματική στήριξη για τους γονείς και τις οικογένειες.

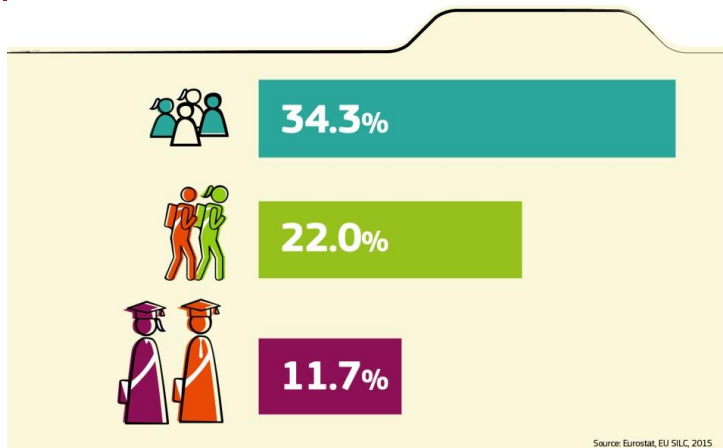
Υπάρχει στενή σύνδεση ανάμεσα στο επίπεδο εκπαίδευσης που έχει ολοκληρωθεί και στα κοινωνικά αποτελέσματα. Τα άτομα που έχουν ολοκληρώσει μόνο τη βασική εκπαίδευση έχουν σχεδόν τριπλάσιες πιθανότητες να ζήσουν σε συνθήκες φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού σε σύγκριση με τα άτομα που έχουν αποφοιτήσει από την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Το 2016 απασχολούνταν μόνο το 44,0 % των νέων (ηλικίας 18-24 ετών) που είχαν ολοκληρώσει σχολική εκπαίδευση κατώτερη του επιπέδου της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Στον δε γενικό πληθυσμό (άτομα ηλικίας 15-64 ετών), η ανεργία είναι πολύ περισσότερο διαδεδομένη στα άτομα που έχουν ολοκληρώσει μόνο τη βασική εκπαίδευση (16,6 %) σε σύγκριση με εκείνα που έχουν φοιτήσει στην τριτοβάθμια εκπαίδευση (5,1 %). Επιπλέον, υψηλότερο ποσοστό ατόμων που έχουν ολοκληρώσει τριτοβάθμια εκπαίδευση (80,4 %, σύμφωνα με τα στοιχεία του 2015) θεωρούν ότι η κατάσταση της υγείας τους είναι «καλή ή πολύ καλή», ενώ το ποσοστό είναι πολύ χαμηλότερο στα άτομα που έχουν ολοκληρώσει μόνο τη βασική εκπαίδευση (53,8 %)¹⁷. Το προσδόκιμο ζωής αυξάνεται επίσης ανάλογα με το μορφωτικό επίπεδο: η διαφορά μορφωτικού επιπέδου μπορεί να συνεπάγεται

¹⁶ PISA είναι το πρόγραμμα του ΟΟΣΑ για τη διεθνή αξιολόγηση των μαθητών.

¹⁷ Επισημαίνεται, ωστόσο, ότι ο παράγοντας της ηλικίας διαδραματίζει επίσης κάποιον ρόλο στη διαφορά αυτή, καθώς τα άτομα που έχουν ολοκληρώσει χαμηλότερο επίπεδο εκπαίδευσης τείνουν να είναι μεγαλύτερης ηλικίας, λόγω της επέκτασης της εκπαίδευσης κατά τις τελευταίες δεκαετίες.

διαφορά στο προσδόκιμο ζωής έως και κατά 10 έτη μεταξύ των ατόμων με χαμηλό επίπεδο προσόντων και των ατόμων με υψηλό επίπεδο προσόντων (στοιχεία του 2015).

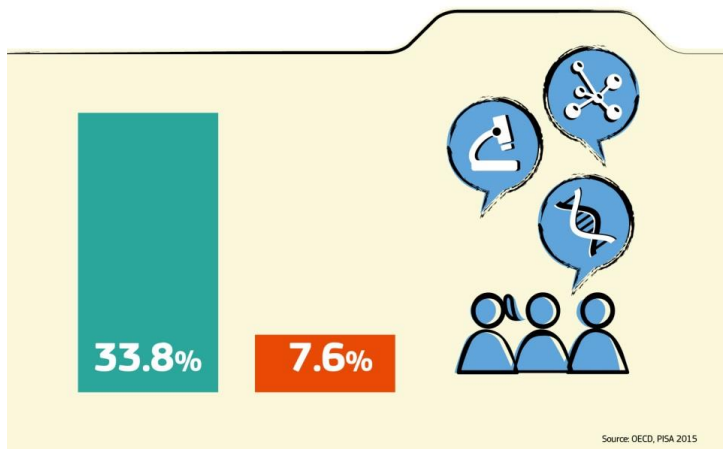
Εικόνα 1 — Ποσοστά «κινδύνου φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού» των ατόμων ηλικίας άνω των 18 ετών ανά επίπεδο εκπαίδευσης που έχει ολοκληρωθεί, ΕΕ-28, 2015

Υπόμνημα: *i)* ανώτερο, άτομα με ISCED 0-2 (έως κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση)· *ii)* μεσαίο, άτομα με ISCED 3-4 (ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και μεταδευτεροβάθμια μη τριτοβάθμια εκπαίδευση)· *iii)* κατώτερο, άτομα με ISCED 5-8 (τριτοβάθμια εκπαίδευση).

Πλήθος στοιχείων, τα οποία αντλούνται κυρίως από τα τεστ αξιολόγησης του προγράμματος PISA που διεξάγονται κάθε 3 έτη, καταδεικνύουν ότι τα παιδιά που προέρχονται από λιγότερο προνομιούχο κοινωνικό περιβάλλον έχουν λιγότερο καλές επιδόσεις στο σχολείο σε σύγκριση με τους πιο εύπορους συμμαθητές τους. Η διαφορά των ποσοστών των ατόμων με χαμηλές επιδόσεις στην έρευνα PISA, μεταξύ των μαθητών από το κατώτερο και το ανώτερο τεταρτημόριο του **δείκτη κοινωνικοοικονομικού και πολιτισμικού επιπέδου του προγράμματος PISA (ESCS)**, είναι εντυπωσιακή. Το ποσοστό των μαθητών στο κατώτερο τεταρτημόριο που δεν επιτυγχάνουν το βασικό επίπεδο ικανότητας στις φυσικές επιστήμες ανέρχεται σε 33,8 %, ενώ το ποσοστό των μαθητών στο ανώτερο τεταρτημόριο του δείκτη ESCS που δεν επιτυγχάνουν το συγκεκριμένο επίπεδο είναι μόλις 7,6 %. Ωστόσο, τα συνολικά αυτά στοιχεία σε επίπεδο ΕΕ συγκαλύπτουν σημαντικές διαφορές τόσο μεταξύ των κρατών μελών όσο και στο εσωτερικό αυτών. Οι διαφορές αυτές αναλύονται λεπτομερέστερα στην έκθεση.

Εικόνα 2 — Άτομα με χαμηλές επιδόσεις στις φυσικές επιστήμες στο κατώτερο και στο ανώτερο τεταρτημόριο του δείκτη οικονομικού, κοινωνικού και πολιτισμικού επιπέδου του προγράμματος PISA (ESCS), 2015

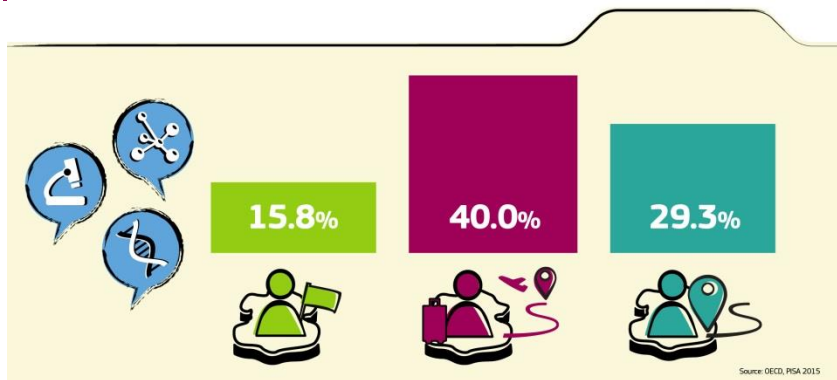

Υπόμνημα: Ποσοστό % των ατόμων με χαμηλές επιδόσεις στις φυσικές επιστήμες, σύμφωνα με την έρευνα PISA, στο κατώτερο (αριστερή στήλη) και στο ανώτερο (δεξιά στήλη) τεταρτημόριο του δείκτη ESCS του προγράμματος PISA.

Παρότι η εκπαίδευση διαδραματίζει κείμερο ρόλο στην ένταξη των μεταναστών, η κατάσταση τους όσον αφορά τις εκπαιδευτικές επιδόσεις παραμένει μειονεκτική σε σύγκριση με εκείνη των γηγενών μαθητών. Το 2016 ποσοστό 33,9 % του πληθυσμού ηλικίας 30 έως 34 ετών που γεννήθηκε εκτός ΕΕ είχε χαμηλά προσόντα (ήτοι μορφωτικό επίπεδο κατώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ή χαμηλότερο): το ποσοστό αυτό υπερέβαινε κατά 19,1 εκατοστιαίες μονάδες το αντίστοιχο του γηγενούς πληθυσμού. Επιπλέον, τα άτομα που προέρχονται από οικογένειες μεταναστών από χώρες εκτός της ΕΕ συχνά συσσωρεύουν περισσότερα μειονεκτήματα ταυτόχρονα, π.χ. έχουν γονείς φτωχούς ή με χαμηλού επιπέδου δεξιοτήτες, δεν μιλούν την τοπική γλώσσα στο σπίτι, έχουν πρόσβαση σε λιγότερους πολιτισμικούς πόρους και αντιμετωπίζουν προβλήματα απομόνωσης και περιορισμένων κοινωνικών δικτύων στη χώρα υποδοχής. Οι νέοι που προέρχονται από οικογένειες μεταναστών διατρέχουν επίσης μεγαλύτερο κίνδυνο να έχουν κακές επιδόσεις στο σχολείο και να εγκαταλείψουν πρόωρα τη σχολική εκπαίδευση.

Γενικότερα, οι μαθητές που προέρχονται από οικογένειες μεταναστών —δηλαδή είτε γεννήθηκαν εκτός της χώρας (σε άλλο κράτος μέλος της ΕΕ ή εκτός της ΕΕ) είτε έχουν γονείς γεννημένους στο εξωτερικό—, αντιμετωπίζουν δυσκολίες στη φοίτησή τους στο σχολείο, όπως αποδεικνύεται από τις σημαντικά χαμηλότερες εκπαιδευτικές επιδόσεις τους και το σημαντικά χαμηλότερο επίπεδο εκπαίδευσης που ολοκληρώνουν σε σύγκριση με τον γηγενή πληθυσμό.

Εικόνα 3 — Άτομα με χαμηλές επιδόσεις στις φυσικές επιστήμες ανά προέλευση από οικογένειες μεταναστών¹⁸, 2015

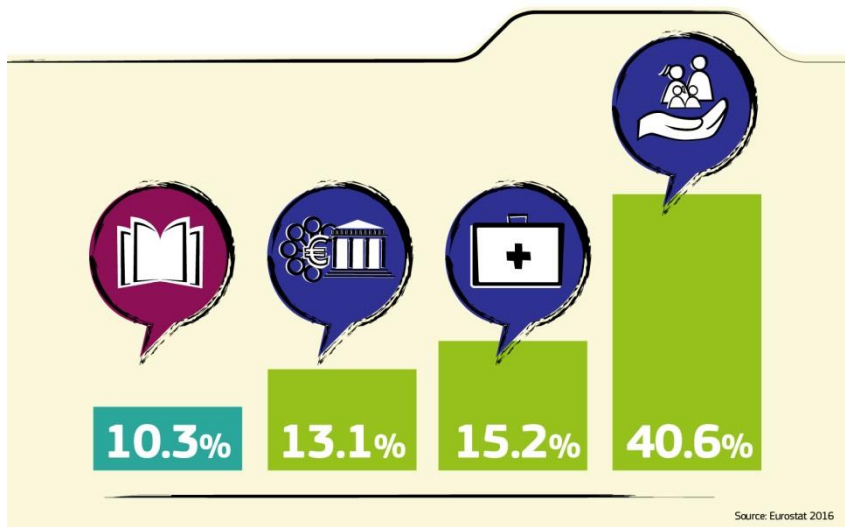
Υπόμνημα: Από αριστερά προς δεξιά: μη μετανάστες μαθητές, πρώτης γενιάς μετανάστες μαθητές και δεύτερης γενιάς μετανάστες μαθητές.

Ερμηνευτική σημείωση: Τα ποσοστά δείχνουν σταθμισμένους μέσους όρους επιλεγμένων κρατών μελών της ΕΕ, στα οποία η δεύτερη γενιά μεταναστών υπερβαίνει το 3 % των μαθητών που έλαβαν μέρος στο τεστ αξιολόγησης του προγράμματος PISA 2015.

Τα καλά εκπαιδευτικά συστήματα απαιτούν κατάλληλες επενδύσεις. Συνολικά, τα κράτη μέλη της ΕΕ κατάφεραν να ανακάμψουν περαιτέρω από την πρόσφατη χρηματοπιστωτική κρίση και αύξησαν ελαφρώς τις δαπάνες τους για την εκπαίδευση ως ποσοστό των συνολικών κρατικών δαπανών. Το μέσο ποσοστό που κατείχε η εκπαίδευση επί των δημόσιων δαπανών στην ΕΕ ανήλθε σε 10,3 % το 2015, που ισοδυναμούσε με 716 δισ. EUR. Η εκπαίδευση παραμένει το τέταρτο υψηλότερο κονδύλιο κρατικών δαπανών μετά την κοινωνική προστασία, την υγεία και τις γενικές δημόσιες υπηρεσίες. Η αναλογία των δαπανών για την εκπαίδευση ως προς το ΑΕΠ ήταν 4,9 % στις χώρες της ΕΕ-28 το 2015. Τα τελευταία χρόνια, η αναλογία αυτή παρέμεινε στάσιμη.

¹⁸ Για τον ορισμό των μεταναστών μαθητών στο πρόγραμμα PISA, βλέπε πλαίσιο I.7.1, κεφάλαιο 7, τόμος I, σ. 243, PISA 2015: «μη μετανάστες μαθητές είναι οι μαθητές των οποίων η μητέρα ή ο πατέρας (ή αμφότεροι) έχει/έχουν γεννηθεί στη χώρα ή στην οικονομία στην οποία οι μαθητές συμμετείχαν στο τεστ αξιολόγησης PISA, ανεξάρτητα από το αν ο ίδιος ο μαθητής γεννήθηκε στη συγκεκριμένη χώρα ή οικονομία· μετανάστες μαθητές είναι οι μαθητές των οποίων η μητέρα και ο πατέρας γεννήθηκαν αμφότεροι σε χώρα/οικονομία άλλη από εκείνη στην οποία ο μαθητής συμμετείχε στο τεστ αξιολόγησης PISA· πρώτης γενιάς μετανάστες μαθητές είναι οι μαθητές που έχουν γεννηθεί στο εξωτερικό των οποίων αμφότεροι οι γονείς έχουν επίσης γεννηθεί στο εξωτερικό· δεύτερης γενιάς μετανάστες μαθητές είναι μαθητές οι οποίοι γεννήθηκαν στη χώρα/οικονομία στην οποία συμμετείχαν στο τεστ αξιολόγησης PISA και των οποίων αμφότεροι οι γονείς έχουν γεννηθεί στο εξωτερικό».

Εικόνα 4 — Μέση κρατική δαπάνη στην ΕΕ-28 για την εκπαίδευση, τις γενικές δημόσιες υπηρεσίες, την υγεία και την κοινωνική προστασία ως ποσοστό των συνολικών κρατικών δαπανών, 2016

Υπόμνημα: Από αριστερά προς δεξιά: εκπαίδευση, γενικές δημόσιες υπηρεσίες, υγεία και κοινωνική προστασία.

Πρόοδος προς την επίτευξη των στόχων για το 2020

Το 2016 συνεχίστηκε στην ΕΕ η αξιόλογη πρόοδος των προηγούμενων ετών όσον αφορά τα **άτομα που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και κατάρτιση**. Με τρέχον ποσοστό 10,7 %, η ΕΕ πλησιάζει τον πρωταρχικό στόχο της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», ο οποίος προβλέπει ποσοστό κάτω του 10 %. Ωστόσο, το ποσοστό των ατόμων που έχουν γεννηθεί στο εξωτερικό παραμένει πολύ υψηλότερο (19,7 %).

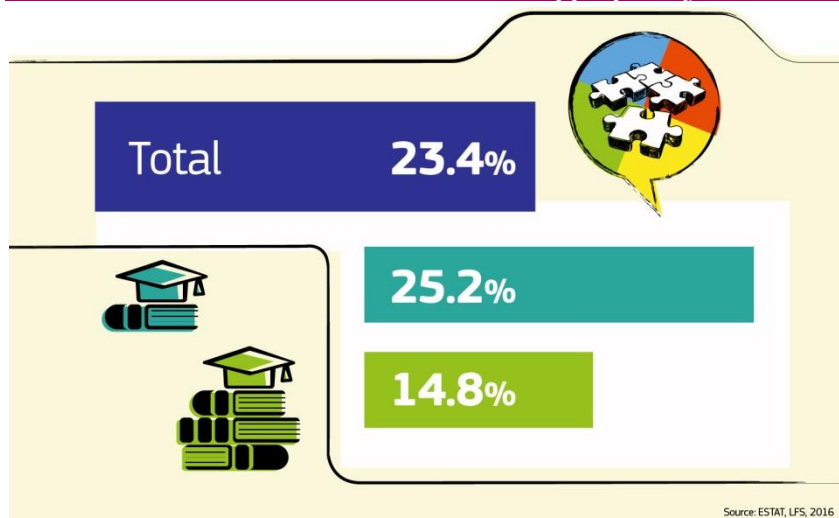
Η ΕΕ κατέγραψε επίσης ελαφρά πρόοδο όσον αφορά τον πρωταρχικό στόχο **ολοκλήρωσης τριτοβάθμιας εκπαίδευσης**. Με τρέχον ποσοστό 39,1 %, ο στόχος του 40 % για το 2020 είναι πλέον επιτεύξιμος.

Ο στόχος της συμμετοχής σε **προσχολική αγωγή και μέριμνα** για την ηλικιακή ομάδα των παιδιών άνω των 4 ετών έχει ουσιαστικά επιτευχθεί, καθώς το ποσοστό στην ΕΕ ανέρχεται σε 94,8 %. Η διασφάλιση προσιτών και υψηλής ποιότητας βρεφονηπιακών σταθμών και η διεύρυνση της συμμετοχής σε παιδιά ηλικίας κάτω των 3 ετών για την επίτευξη του στόχου του 33 % θα είναι η εύλογη συνέχεια.

Από την άλλη πλευρά, ο στόχος για τα **άτομα με χαμηλές επιδόσεις στην κατανόηση κειμένου, στα μαθηματικά και στις φυσικές επιστήμες**, όπως αυτές μετρήθηκαν από την έρευνα του προγράμματος PISA 2015, κατέγραψε υστέρηση σε σύγκριση με τα αποτελέσματα της έρευνας του 2012 και, ως εκ τούτου, καθίσταται ακόμη πιο επίκαιρος ο διάλογος σχετικά με τους τρόπους βελτίωσης των σχολείων και της διδασκαλίας. Το ποσοστό των 15χρονων μαθητών που δεν πέτυχαν βασικό επίπεδο ικανότητας στις φυσικές επιστήμες ήταν 20,6 %, ήτοι αυξημένο σε σύγκριση με το 16,6 % το 2012.

Ο στόχος των **ποσοστών απασχόλησης των πρόσφατα αποφοιτησάντων** εξακολουθεί να ανακάμπτει μετά την κρίση του 2008 και έχει βελτιωθεί ελαφρώς σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος, καθώς ανέρχεται σήμερα στο 78,2 %, δηλαδή δεν απέχει πολύ από τον στόχο του 82 %. Ωστόσο, οι διαφορές μεταξύ των κατηγοριών αποφοιτησάντων είναι σημαντικές: οι πτυχιούχοι της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης υπερβαίνουν τον στόχο (82,8 %), ενώ οι σπουδαστές που ολοκληρώνουν μόνο τη γενική ανώτερη δευτεροβάθμια και μεταδευτεροβάθμια εκπαίδευση υπολείπονται του στόχου κατά 10,2 εκατοστιαίες μονάδες (72,6 %). Παρότι η ΕΕ πλησίασε περισσότερο τον στόχο, στον διάλογο θα πρέπει να συμπεριληφθεί επίσης η αντιστοιχία μεταξύ των θέσεων εργασίας και των δεξιοτήτων που διαθέτουν οι εργαζόμενοι. Το ποσοστό αναντιστοιχίας παραμένει υψηλό, ιδίως για τους κατόχους πτυχίου πανεπιστημίου. Αυτό αποτελεί κίνητρο τόσο για τους εκπαιδευτικούς παράγοντες, ώστε να επανεξετάσουν τα προγράμματα σπουδών και τα εκπαιδευτικά πρότυπα, όσο και για τους σπουδαστές, ώστε να επανεξετάσουν τις επιλογές τους όσον αφορά τους τομείς σπουδών τους.

Εικόνα 5 – Αναντιστοιχία μεταξύ επιπέδου εκπαίδευσης που έχει ολοκληρωθεί και επαγγέλματος, 2016

Source: ESTAT, LFS, 2016

Υπόμνημα: ποσοστά ατόμων (ηλικίας 25-44 ετών) με δίπλωμα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (ανώτερο), πτυχίο (μεσαίο) και μεταπτυχιακό δίπλωμα (κατώτερο) τα οποία ασκούν επάγγελμα που κατά παράδοση απαιτεί χαμηλότερο επίπεδο εκπαίδευσης από αυτό που έχουν ολοκληρώσει.

Όσον αφορά τη **συμμετοχή των ενηλίκων στη μάθηση**, δεν υπήρξε ουσιαστικά καμία πρόοδος από το 2015. Με ποσοστό 10,8 %, η ΕΕ φαίνεται να απέχει ακόμη πολύ από τον μετριοπαθή στόχο του 15 % όσον αφορά τους ενήλικους που συμμετέχουν σε τυπική ή μη τυπική εκπαίδευση και κατάρτιση.

Στο μέρος 2 του τόμου 1 της έκθεσης περιέχονται λεπτομερείς κοινωνικοδημογραφικές αναλύσεις, η διαχρονική εξέλιξη της προόδου προς τις ανωτέρω τιμές αναφοράς και επισκόπηση των διαφορών μεταξύ των κρατών μελών.

Προς υψηλής ποιότητας εκπαίδευση για όλους

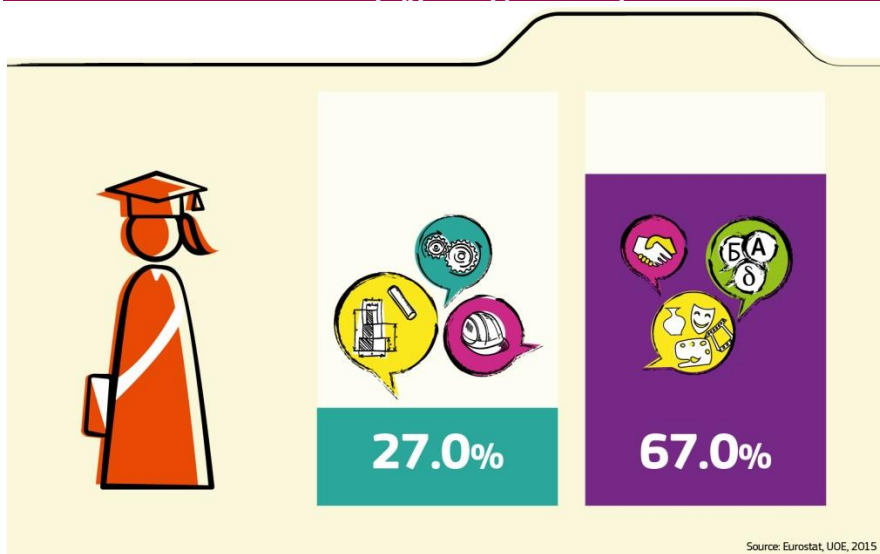
Η πτώση που καταγράφεται στα πρόσφατα αποτελέσματα της έρευνας PISA όσον αφορά τις βασικές ικανότητες καθορίζει, σε συνδυασμό με την ταχεία πρόοδο της τεχνολογίας και την παγκοσμιοποίηση, το πλαίσιο για τον διάλογο σχετικά με τον τρόπο εκσυγχρονισμού των κέντρων προσχολικής μέριμνας, των σχολείων και των πανεπιστημίων. Οι μεταρρυθμίσεις αυτές θα αναλυθούν περαιτέρω στην παρούσα έκθεση σε τρία επίπεδα:

1. Σχολεία, εκπαιδευτικοί και διακυβέρνηση: Πώς θα μπορούσαν τα σχολεία να ανταποκρίνονται καλύτερα στη μεταβαλλόμενη φύση των βασικών δεξιοτήτων που απαιτούνται στον σύγχρονο κόσμο, όπως είναι π.χ. η αυξανόμενη σημασία των ΤΠΕ και της πολυγλωσσίας;
2. Πώς μπορεί η Ευρώπη να βοηθήσει το γηράσκον, απαρτιζόμενο κυρίως από γυναίκες και συχνά οικονομικά ευάλωτο, διδακτικό προσωπικό της να μετατρέψει τις σύγχρονες τεχνολογίες σε πλεονέκτημα, να μάθει να λειτουργεί σε πολυπολιτισμικό περιβάλλον και να συμβάλει στην αποφυγή της ριζοσπαστικοποίησης των αποστερημένων από δικαιώματα νέων;
3. Η αύξηση της συμμετοχής στο σχολείο, με την εξασφάλιση της εντονότερης ανάμειξης των γονέων, της τοπικής κοινότητας και άλλων ενδιαφερόμενων φορέων, θεωρείται αναπόσπαστο στοιχείο του εκσυγχρονισμού της εκπαίδευσης υψηλής ποιότητας για όλους.

Τέλος, τα κορίτσια τείνουν να έχουν καλύτερες επιδόσεις από τα αγόρια στο τεστ αξιολόγησης PISA (παρότι η μεταξύ τους διαφορά έχει μειωθεί από το 2012) και το ποσοστό των κοριτσιών που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και την κατάρτιση είναι μικρότερο από το αντίστοιχο των αγοριών.

Οι γυναίκες αντιπροσωπεύουν μόλις 27 % των αποφοίτων σπουδών μηχανικής, αλλά κυριαρχούν (67 %) μεταξύ των αποφοίτων ανθρωπιστικών σπουδών. Η αναλογία αυτή αντικατοπτρίζεται στα επαγγέλματα των φυσικών επιστημών, όπου οι γυναίκες αποτελούν μειονότητα (20,2 %).

Εικόνα 6 – Ποσοστό γυναικών αποφοίτων σπουδών μηχανικής και ανθρωπιστικών σπουδών, 2015

Υπόμνημα: i) αριστερή στήλη: μηχανική, μεταποίηση και κατασκευές· ii) δεξιά στήλη: τέχνες και ανθρωπιστικές επιστήμες.

Σημαντικότερα σημεία της ανά χώρα ανάλυσης

Ο τόμος 2 της Έκθεσης Παρακολούθησης της Εκπαίδευσης και της Κατάρτισης – 2017 περιλαμβάνει είκοσι οκτώ επιμέρους εκθέσεις, μία για κάθε χώρα και είναι διαθέσιμος στο διαδίκτυο (http://ec.europa.eu/education/tools/et-monitor_el.htm). Η δομή των εκθέσεων ανά χώρα είναι παρόμοια με αυτήν του τόμου 1, αλλά οι εκθέσεις συμπληρώνουν τη διεθνή ανάλυση με ειδικά ανά χώρα στοιχεία και πληροφορίες που αφορούν τα μέτρα πολιτικής και τις πλέον πρόσφατες μεταρρυθμίσεις.

AT Η Αυστρία εφαρμόζει το πρόγραμμα μεταρρύθμισης που συμφωνήθηκε το 2015: η δέσμη μέτρων για την αυτονομία των σχολείων, τη διοίκηση και τα πολυκλαδικά σχολεία εγκρίθηκε τον Ιούλιο του 2017. Παρότι το ποσοστό πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου μειώθηκε περαιτέρω το 2016 σε επίπεδο πολύ κατώτερο του ευρωπαϊκού στόχου, οι επιδόσεις σε βασικές δεξιότητες δεν βελτιώθηκαν σε διεθνή τεστ αξιολόγησης. Η νέα στρατηγική για την κοινωνική διάσταση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης αποτελεί σημαντικό στοιχείο του νέου πλαισίου για τη δημόσια χρηματοδότηση των πανεπιστημίων. Η Αυστρία θα πρέπει να αντικαταστήσει περίπου το ήμισυ του διδακτικού προσωπικού της κατά την επόμενη δεκαετία. Αυτό θα απαιτήσει την προσέλκυση και την κατάρτιση επαρκούς αριθμού εκπαιδευόμενων εκπαιδευτικών, αλλά αποτελεί επίσης ευκαιρία καινοτομίας στον παιδαγωγικό τομέα. Η Αυστρία διαθέτει μια ιδιαίτερα ισχυρή επαγγελματικά προσανατολισμένη τριτοβάθμια εκπαίδευση σύντομου κύκλου, μεταξύ άλλων και στους τομείς των φυσικών επιστημών, της τεχνολογίας, της μηχανικής και των μαθηματικών. Ωστόσο, χρειάζεται περισσότερους αποφοίτους διδακτορικών σπουδών για την περαιτέρω στήριξη του στόχου της να αποκτήσει ηγετική θέση στην καινοτομία.

BE Σημαντικές σχολικές μεταρρυθμίσεις βρίσκονται σε αρχικό στάδιο: θα απαιτηθεί διαρκής πολιτική δέσμευση. Το Βέλγιο έχει επιτύχει τον εθνικό του στόχο όσον αφορά το ποσοστό πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου. Συνεχίζονται οι δράσεις για την περαιτέρω μείωση του αριθμού των ατόμων που εγκαταλείπουν το σχολείο με χαμηλά προσόντα ή χωρίς καθόλου προσόντα. Η πρόκληση της ισότιμης μεταχείρισης είναι σημαντική, καθώς η έρευνα PISA καταδεικνύει διαφορές επιδόσεων άνω του μέσου όρου, οι οποίες σχετίζονται με την κοινωνικοοικονομική κατάσταση και την προέλευση από οικογένειες μεταναστών. Η πρόκληση μπορεί να ενταθεί επιπλέον, καθώς η αύξηση του σχολικού πληθυσμού θα αφορά κυρίως τις μειονεκτούσες ομάδες. Τα νέα μέτρα για τη διοίκηση των σχολείων και τη διασφάλιση της ποιότητας αναμένεται να συμβάλουν στον καλύτερο συνδυασμό της αυτονομίας και της λογοδοσίας και στη μείωση των ανισοτήτων μεταξύ σχολείων. Απαιτείται βελτίωση της συνεχούς επαγγελματικής εξέλιξης των εκπαιδευτικών. Το ποσοστό

ολοκλήρωσης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι υψηλό, αλλά το σύστημα δέχεται πιέσεις από τον αυξανόμενο αριθμό σπουδαστών. Εφαρμόζονται πρωτοβουλίες για την αντιμετώπιση του χαμηλού αριθμού αποφοίτων στους τομείς των φυσικών επιστημών και της τεχνολογίας, καθώς και των ανισοτήτων μεταξύ των φύλων.

- BG** Στη Βουλγαρία δόθηκε μεγαλύτερη έμφαση στην εκπαίδευση χωρίς αποκλεισμούς. Οι αρχές σχεδιάζουν την αναθεώρηση του προτύπου χρηματοδότησης της σχολικής εκπαίδευσης για τη στήριξη βελτιώσεων όσον αφορά την ισότιμη μεταχείριση (διοχετεύοντας πρόσθετους πόρους σε μειονεκτούντα σχολεία) και την ποιότητα. Το ποσοστό χαμηλών επιδόσεων σε βασικές δεξιότητες, όπως μετρήθηκε από την έρευνα PISA, παραμένει από τα υψηλότερα στην ΕΕ. Αυτό οφείλεται σε συνδυασμό εκπαιδευτικών παραγόντων και προκλήσεων όσον αφορά την ισότιμη μεταχείριση. Οι αρχές άρχισαν να εφαρμόζουν μια νέα προσέγγιση για την αντιμετώπιση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου. Η ένταξη των Ρομά στο εκπαιδευτικό σύστημα εξακολουθεί να συνιστά πρόκληση, όπως και ο σχολικός διαχωρισμός των Ρομά στην εκπαίδευση. Η Βουλγαρία επιδιώκει τη σημαντική αύξηση των μισθών για τη βελτίωση της ελκυστικότητας του επαγγέλματος του εκπαιδευτικού και την αντιμετώπιση της ταχείας γήρανσης των εκπαιδευτικών. Η χρηματοδότηση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης βάσει επιδόσεων στοχεύει στην αντιμετώπιση των προκλήσεων όσον αφορά την ποιότητα και τη συνάφεια της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας. Η Βουλγαρία καταβάλλει προσπάθειες για τη βελτίωση της ποιότητας της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης.
- CY** Το ποσοστό των ατόμων ηλικίας 15 ετών με χαμηλές επιδόσεις σε βασικές δεξιότητες είναι σχετικά υψηλό. Η Κύπρος κατατάσσεται στην τελευταία θέση στην ΕΕ στους τομείς των φυσικών επιστημών και των μαθηματικών. Η διαφορά μεταξύ των φύλων στην κατανόηση κειμένου είναι η μεγαλύτερη στην ΕΕ. Το ποσοστό ολοκλήρωσης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι από τα υψηλότερα στην ΕΕ, αλλά τα επίπεδα απασχόλησης των αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης υπολείπονται του μέσου όρου, ενώ το ποσοστό εκείνων που απασχολούνται σε θέσεις εργασίας για τις οποίες δεν απαιτούνται προσόντα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι το υψηλότερο στην ΕΕ. Παρά τα πολύ βελτιωμένα επίπεδα απασχόλησης των αποφοίτων επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (EEK), τα μέτρα για τη βελτίωση της ελκυστικότητας της EEK δεν έχουν αποδώσει ακόμη καρπούς ούτε έχουν κατορθώσει να ανατρέψουν τα πολύ χαμηλά ποσοστά συμμετοχής. Ο εκσυγχρονισμός της σχολικής εκπαίδευσης σημειώνει πρόοδο στους τομείς της συνεχούς επαγγελματικής εξέλιξης και του διορισμού εκπαιδευτικών, αλλά υστερεί όσον αφορά την αξιολόγηση των σχολείων και των εκπαιδευτικών. Η πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου και οι χαμηλές επιδόσεις των μαθητών υψηλού κινδύνου αντιμετωπίζονται μέσω ειδικών μέτρων στήριξης στα σχολεία.
- CZ** Το ποσοστό απασχόλησης των πρόσφατα αποφοιτησάντων είναι πολύ υψηλό. Οι ανισότητες όσον αφορά τα εκπαιδευτικά αποτελέσματα οι οποίες συνδέονται με το κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο είναι έντονες και πλήττουν ιδιαίτερα τον πληθυσμό των Ρομά. Το ποσοστό των ατόμων με χαμηλές επιδόσεις σε βασικές δεξιότητες σημείωσε έντονη αύξηση, ιδίως στις φυσικές επιστήμες. Οι μισθοί των εκπαιδευτικών παραμένουν σχετικά χαμηλοί και το διδακτικό προσωπικό γηράσκει, με αποτέλεσμα να απαιτούνται μέτρα προκειμένου να ενισχυθεί η ελκυστικότητα του επαγγέλματος ώστε να προσελκύσει ταλαντούχους νέους. Επιβεβαιώθηκε η ταχεία αύξηση του ποσοστού ολοκλήρωσης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και ξεκίνησε η υλοποίηση της πολυαναμενόμενης μεταρρύθμισης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.
- DE** Οι επιδόσεις των 15χρονων μαθητών στις φυσικές επιστήμες, στα μαθηματικά και στην κατανόηση κειμένου είναι συνολικά σταθερές, αλλά παραμένουν κατά πολύ χαμηλότερες για τους μαθητές που προέρχονται από οικογένειες μεταναστών. Η επίδραση που ασκούν οι κοινωνικοοικονομικοί παράγοντες στα εκπαιδευτικά αποτελέσματα μειώθηκε, αλλά εξακολουθεί να είναι σημαντική. Οι δημόσιες δαπάνες για την εκπαίδευση παραμένουν χαμηλότερες από τον μέσο όρο της ΕΕ. Ο χρηματοδοτικός σχεδιασμός θα αντιμετωπίσει ειδικές προκλήσεις, συμπεριλαμβανομένων των δημογραφικών αλλαγών, των σχολικών υποδομών, των διορισμών εκπαιδευτικών, της ενσωμάτωσης των προσφύγων καθώς και της ένταξης μαθητών με ειδικές ανάγκες. Η συμμετοχή στην προσχολική αγωγή είναι σχεδόν καθολική για την ηλικιακή ομάδα των παιδιών από 4 έως 6 ετών. Η βελτίωση της προσφοράς και της ποιότητας της προσχολικής αγωγής και μέριμνας αποτελεί

προτεραιότητα. Καταβλήθηκαν σημαντικές προσπάθειες για την ένταξη των προσφύγων σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες. Ωστόσο, υπάρχουν δυσκολίες όσον αφορά την κατανομή τους σε κατάλληλα σχολεία σε ορισμένες περιοχές. Τα επίπεδα εγγραφών και ολοκλήρωσης σπουδών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση καταγράφουν ανοδική πορεία. Η επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση φαίνεται να είναι λιγότερο ελκυστική για τους νεαρούς Γερμανούς, παρά το γεγονός ότι οι προοπτικές απασχόλησης για τους αποφοίτους ΕΕΚ παραμένουν πολύ καλές.

- DK** Η εκπαίδευση στη Δανία συνδυάζει υψηλές επιδόσεις με καλό επίπεδο ισότιμης μεταχείρισης και έμφαση στην ευημερία των σπουδαστών. Ωστόσο, το ποσοστό σπουδαστών με υψηλές επιδόσεις είναι κατώτερο από εκείνο που καταγράφεται σε άλλες βόρειες χώρες. Η μεταρρύθμιση της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης του 2015 απλούστευσε τις σπουδές και στην αρχή είχε σχετικά θετικό αντίκτυπο, για παράδειγμα σε σχέση με τη μετάβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Ωστόσο, η μείωση των ποσοστών πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου και η προσέλκυση νεοεισερχομένων από την πρωτοβάθμια εκπαίδευση εξακολουθούν να αποτελούν σημαντικές προκλήσεις. Η μεταρρύθμιση του 2014 για την υποχρεωτική σχολική φοίτηση (Folkeskole) βρίσκεται σε διαδικασία υλοποίησης. Η μεταρρύθμιση της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης θα ξεκινήσει το 2017/2018. Οι προϋπολογισμοί για τη δημόσια εκπαίδευση μειώθηκαν, αλλά η Δανία παραμένει η χώρα της ΕΕ με τις μεγαλύτερες επενδύσεις στην εκπαίδευση. Ο αριθμός των σπουδαστών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση έχει διπλασιαστεί από το 2008. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να δοθεί έμφαση σε τρόπους καλύτερης διαχείρισης των ροών σπουδαστών και επίσπευσης της αποφοίτησης. Η μετάβαση από τις σπουδές στην εργασία είναι συγκριτικά αργή.
- EE** Οι επιδόσεις του σχολικού συστήματος της Εσθονίας είναι καλές. Το ποσοστό χαμηλών επιδόσεων όσον αφορά τις βασικές δεξιότητες είναι σχετικά μικρό· επίσης μικρός είναι και ο αντίκτυπος της κοινωνικοοικονομικής κατάστασης στις επιδόσεις των μαθητών. Η πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου εξακολουθεί να αποτελεί πρόκληση, με έντονες διαφορές μεταξύ των φύλων καθώς και γεωγραφικές αποκλίσεις. Η συμμετοχή στην προσχολική αγωγή και μέριμνα παραμένει χαμηλότερη από τον μέσο όρο της ΕΕ. Οι μισθοί των εκπαιδευτικών αυξήθηκαν σημαντικά και προβλέπεται να αυξηθούν περαιτέρω προκειμένου να καταστεί ελκυστικότερο το επάγγελμα του εκπαιδευτικού και να αντιμετωπιστεί η γήρανση του διδακτικού προσωπικού. Το ποσοστό ολοκλήρωσης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι υψηλό και καταγράφει ανοδική πορεία, αλλά οι διαφορές μεταξύ των φύλων παραμένουν. Το πρότυπο χρηματοδότησης για τα πανεπιστήμια αναθεωρήθηκε και τέθηκε ως στόχος η σταθερότητα των πόρων και η ολοκλήρωση των σπουδών εντός της καθορισμένης διάρκειάς τους. Στόχος των ερευνών για την αγορά εργασίας και τις δεξιότητες είναι η πρόβλεψη των μελλοντικών τάσεων και η συνεκτίμηση των αλλαγών από το σύστημα εκπαίδευσης και κατάρτισης, ώστε να υποστηριχθούν κατ' αυτόν τον τρόπο οι προσαρμογές της οικονομίας.
- EL** Το ποσοστό μαθητών με χαμηλές επιδόσεις στις φυσικές επιστήμες, στα μαθηματικά και στην κατανόηση κειμένου, όπως μετρήθηκε από το πρόγραμμα PISA 2015 είναι μεγαλύτερο από τον μέσο όρο της ΕΕ και είναι ιδιαίτερα υψηλό μεταξύ των μαθητών που προέρχονται από οικογένειες μεταναστών. Το φύλο και η κοινωνικοοικονομική κατάσταση επηρεάζουν σημαντικά τις επιδόσεις των μαθητών. Το ποσοστό ολοκλήρωσης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι υψηλό, αλλά το ποσοστό απασχόλησης των πρόσφατα αποφοιτησάντων παραμένει χαμηλό και οι μακροοικονομικές αναντιστοιχίες δεξιοτήτων εξακολουθούν να υφίστανται, οδηγώντας σε σημαντική εκροή ατόμων με υψηλού επιπέδου δεξιότητες. Νέα μέτρα πολιτικής στοχεύουν στην ενίσχυση της ποιότητας της σχολικής εκπαίδευσης, αλλά οι προσπάθειες για την επίτευξη μεγαλύτερης αυτονομίας και αποδοτικότητας φαίνεται να είναι ανεπαρκείς. Η Ελλάδα καταβάλλει σημαντικές προσπάθειες για να παράσχει εκπαίδευση στα παιδιά των προσφύγων, αλλά εξακολουθούν να υπάρχουν πολλές προκλήσεις όσον αφορά την ένταξή τους στη γενική εκπαίδευση. Η μεταρρύθμιση της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης σημειώνει πρόοδο, αλλά υπάρχει περιθώριο για περαιτέρω αύξηση της ελκυστικότητάς της και για ενίσχυση της συμμετοχής.
- ES** Αυτή τη στιγμή, το ισπανικό κοινοβούλιο βρίσκεται σε διαβουλεύσεις με τα ενδιαφερόμενα μέρη προκειμένου να συντάξει πρόταση για ένα εθνικό κοινωνικό και πολιτικό σύμφωνο για την εκπαίδευση, στο οποίο θα καθοριστούν οι όροι της μακροχρόνιας εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την αναβολή της εφαρμογής αρκετών τμημάτων του νόμου για τη βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης και άλλων εκκρεμών

μεταρρυθμίσεων. Οι ικανότητες των μαθητών, όπως μετρήθηκαν στο πλαίσιο του προγράμματος PISA 2015, είναι σταθερές και κυμαίνονται περίπου στον μέσο όρο της ΕΕ, ενώ συνεχίζει να μειώνεται η πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου. Ωστόσο, οι σημαντικές διαφορές μεταξύ περιφερειών δείχνουν ότι η πρόοδος είναι άνισα κατανομημένη στη χώρα. Η αύξηση των προσλήψεων εκπαιδευτικών αναμένεται να συμβάλει στην αντιμετώπιση των υψηλών επιπέδων έκτακτου προσωπικού στα σχολεία, ενώ η μεταρρύθμιση του επαγγέλματος του εκπαιδευτικού είναι ένα από τα κύρια στοιχεία του μελλοντικού συμφώνου. Το Υπουργείο Εκπαίδευσης, Πολιτισμού και Αθλητισμού καταβάλλει σημαντικές προσπάθειες για την πρόληψη της βίας και του εκφοβισμού στα σχολεία. Οι εγγραφές στην τριτοβάθμια εκπαίδευση εξακολουθούν να σημειώνουν πτώση, αλλά η προσφορά εκπαίδευσης είναι πολύ ευρεία και δεν είναι απολύτως συναφής με την αγορά εργασίας. Η συνεργασία μεταξύ πανεπιστημίων και επιχειρήσεων βελτιώθηκε στον τομέα της έρευνας και καινοτομίας, αλλά δεν έχει καλύψει ακόμη το πεδίο της εκπαίδευσης.

FI Στόχος των μεταρρυθμίσεων του εκπαιδευτικού συστήματος, όπως το πρόγραμμα σπουδών για τον 21ο αιώνα, το νέο πολυκλαδικό σχολείο και το πρόγραμμα για την εξέλιξη των εκπαιδευτικών, είναι η διατήρηση της ποιότητας του εκπαιδευτικού συστήματος, με ταυτόχρονη αναγνώριση της αυξανόμενης αναγκαιότητας αντιμετώπισης των ανισοτήτων. Το 2016 η πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου μειώθηκε σημαντικά για πρώτη φορά ύστερα από χρόνια, με μέτρια διαφορά μεταξύ των φύλων. Ωστόσο, οι επιδόσεις των νεαρών ατόμων που προέρχονται από οικογένειες μεταναστών είναι σημαντικά κατώτερες. Οι επιδόσεις της Φινλανδίας στις βασικές δεξιότητες στην έρευνα PISA 2015 συνέχισαν την καθοδική τάση τους, αλλά η Φινλανδία παραμένει μία από τις ευρωπαϊκές χώρες με τις καλύτερες επιδόσεις. Το εκπαιδευτικό σύστημα εξακολουθεί να υφίσταται τις περικοπές του δημόσιου προϋπολογισμού. Η αύξηση της μετανάστευσης και οι ολοένα μεγαλύτερες αποκλίσεις των εκπαιδευτικών αποτελεσμάτων μεταξύ διαφόρων περιοχών μείωσαν την ομοιογένεια των εκπαιδευτικών αποτελεσμάτων.

FR Οι πρόσφατες εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις επικεντρώνονται στη μείωση των ανισοτήτων. Τέθηκαν σε εφαρμογή νέα προγράμματα σπουδών και νέες παιδαγωγικές πρακτικές, ενώ επίσης δημιουργήθηκαν 54 000 νέες θέσεις διδακτικού προσωπικού στην εκπαίδευση αρχικού σταδίου και στην εκπαίδευση «προτεραιότητας». Ο αριθμός των μαθητών που εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο χωρίς προσόντα ανά έτος μειώθηκε κατά 30 % στο διάστημα από το 2009 έως το 2016. Οι επιδόσεις των μαθητών σε βασικές δεξιότητες παραμένουν στενά συνδεδεμένες με το κοινωνικοοικονομικό τους υπόβαθρο. Η αρχική εκπαίδευση των εκπαιδευτικών μεταρρυθμίστηκε, ώστε να καταστεί το επάγγελμα πιο ελκυστικό, αλλά η συνεχής επαγγελματική εξέλιξη δεν βελτιώθηκε σημαντικά. Το ποσοστό ολοκλήρωσης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι υψηλό. Στον τομέα της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης σημειώθηκαν σημαντικές εξελίξεις με στόχο τη βελτίωση της ένταξης στην αγορά εργασίας, όσον αφορά την αρχική ΕΕΚ, και τη βελτίωση της πρόσβασης σε σχετική κατάρτιση, όσον αφορά τη συνεχή ΕΕΚ.

HR Το πολύ χαμηλό ποσοστό ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο συγκαταλέγεται μεταξύ των κυριότερων δυνατών σημείων του εκπαιδευτικού συστήματος της Κροατίας. Οι επιδόσεις στις βασικές δεξιότητες σημείωσαν πτώση και είναι κατώτερες του μέσου όρου της ΕΕ. Υπάρχουν μεν διαφορές στις επιδόσεις οι οποίες σχετίζονται με την κοινωνικοοικονομική κατάσταση, αλλά η ποιότητα των προγραμμάτων σπουδών και της διδασκαλίας φαίνεται ότι αποτελεί τον κύριο παράγοντα στον οποίον οφείλονται οι κακές επιδόσεις της Κροατίας. Τα ποσοστά συμμετοχής στην προσχολική αγωγή και μέριμνα και στην εκπαίδευση ενηλίκων είναι χαμηλά σε σύγκριση με εκείνα άλλων χωρών της ΕΕ. Παρά την πρόσφατη εύρωστη οικονομική ανάπτυξη και τη διαμόρφωση μιας περισσότερο ελπιδοφόρας κατάστασης στην αγορά εργασίας, πρέπει να αντιμετωπιστούν τα χαμηλά επίπεδα δεξιοτήτων. Το ίδιο ισχύει και όσον αφορά τη συνάφεια των δεξιοτήτων που αποκτώνται στην επαγγελματική και στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Έχουν προβλεφθεί ορισμένες μεταρρυθμίσεις στο πλαίσιο της στρατηγικής για την εκπαίδευση, την επιστήμη και την τεχνολογία καθώς και η σχετική μεταρρύθμιση των προγραμμάτων σπουδών. Ωστόσο, η πρόοδος το 2017 υπήρξε περιορισμένη.

HU Το 2017 δρομολογήθηκε η αναθεώρηση του εθνικού προγράμματος σπουδών της Ουγγαρίας ως απόκριση στη μείωση των επιδόσεων στο τεστ αξιολόγησης του προγράμματος PISA 2015. Τα πρόσφατα μέτρα για την προσχολική αγωγή και μέριμνα

μπορούν να συμβάλουν στη μείωση των αποκλίσεων στις επιδόσεις μεταξύ μαθητών από μειονεκτούντα και από περισσότερο προνομιούχα περιβάλλοντα. Η αύξηση των αιτήσεων για αρχική κατάρτιση εκπαιδευτικών το 2017 υποδηλώνει ότι τα πρόσφατα μέτρα συμβάλλουν στην προσέλκυση νέων υποψηφίων στο επάγγελμα. Νέες έρευνες για την παρακολούθηση της εξέλιξης των αποφοίτων παρέχουν χρήσιμες γνώσεις σχετικά με την κατάσταση απασχόλησης των πρόσφατα αποφοιτησάντων. Στην Ουγγαρία παρατηρούνται ελλείψεις δεξιοτήτων· η αντιμετώπισή τους παρεμποδίζεται από τα χαμηλά ποσοστά εγγραφών και ολοκλήρωσης των σπουδών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

IE Οι επιδόσεις των Ιρλανδών μαθητών στις βασικές δεξιότητες της κατανόησης κειμένου, των μαθηματικών και των φυσικών επιστημών είναι υψηλές και παραμένουν σχετικά ανεπηρέαστες από το κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο. Η Ιρλανδία εξακολουθεί να κατέχει συγκριτικά πολύ καλή θέση όσον αφορά την επίτευξη των εκπαιδευτικών στόχων για την πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου και την ολοκλήρωση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Ωστόσο, απομένουν να αντιμετωπιστούν ακόμη οι ανισότητες στη συμμετοχή και στην πρόσβαση. Η σταδιακή υλοποίηση μεταρρυθμίσεων στο επίπεδο της κατώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης προβλέπεται να ολοκληρωθεί το 2019. Τα αποτελέσματα των μεταρρυθμίσεων αυτών θα αξιοποιηθούν επίσης για την επανεξέταση της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Οι σημαντικές μεταρρυθμίσεις στους τομείς της περαιτέρω εκπαίδευσης και κατάρτισης και της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης καταγράφουν πρόοδο. Η πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση παραμένει στενά συνδεδεμένη με την κοινωνικοοικονομική κατάσταση, και απαιτούνται εναλλακτικές διαδρομές περισσότερο προσανατολισμένες στην επαγγελματική εκπαίδευση. Η μελλοντική χρηματοδότηση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης αποτελεί επίσης καίριο ζήτημα.

IT Η σχολική μεταρρύθμιση του 2015 τέθηκε σε ισχύ και μπορεί να βελτιώσει τα μαθησιακά αποτελέσματα καθώς και να αυξήσει την ισότιμη μεταχείριση. Το ποσοστό πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου εμφανίζει σταθερά πτωτική τάση, αν και εξακολουθεί να είναι υψηλότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ· η συμμετοχή στην προσχολική αγωγή είναι σχεδόν καθολική για την ηλικιακή ομάδα των παιδιών από τεσσάρων έως έξι ετών. Στην Ιταλία, το ποσοστό ολοκλήρωσης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης για τα άτομα ηλικίας 30 έως 34 ετών συγκαταλέγεται μεταξύ των χαμηλότερων στην ΕΕ. Το σύστημα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης αντιμετωπίζει την πρόκληση της γήρανσης και της αριθμητικής μείωσης του διδακτικού προσωπικού. Η αρνητική τάση στη χρηματοδότηση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης αναστρέφεται, με διάθεση πρόσθετων πόρων σε επιλεκτική βάση. Η μετάβαση από την εκπαίδευση στην εργασία είναι δύσκολη, και τούτο ισχύει και για τα άτομα με υψηλό επίπεδο προσόντων. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την εκροή ατόμων με υψηλού επιπέδου δεξιότητες.

LT Η μείωση του πληθυσμού, λόγω δημογραφικών τάσεων και αποδημίας, αποτελεί σημαντική πρόκληση για την αποδοτικότητα των δαπανών στην εκπαίδευση. Στο πλαίσιο αυτό, ο χαμηλός βαθμός συμμετοχής των ενηλίκων στη διά βίου μάθηση προκαλεί ανησυχία. Οι βασικές προκλήσεις στην προσχολική αγωγή και μέριμνα αφορούν την επέκταση της συμμετοχής και την καθιέρωση συστήματος για την εξωτερική διασφάλιση της ποιότητας. Οι μεγάλες αποκλίσεις που παρατηρούνται μεταξύ σχολείων σε αστικά κέντρα και σε αγροτικές περιοχές επηρεάζουν τα επίπεδα χρηματοδότησης, την ποιότητα των υποδομών, την ποιότητα της διδασκαλίας και, εντέλει, τα εκπαιδευτικά αποτελέσματα. Το πλαίσιο των συνθηκών εργασίας για τους εκπαιδευτικούς έχει αρνητικό αντίκτυπο τόσο στην ποιότητα της διδασκαλίας όσο και στην ένταξη νέων εκπαιδευτικών στο επάγγελμα. Ο τομέας της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι ισχυρός από ποσοτική άποψη, αλλά υπάρχουν στοιχεία που καταδεικνύουν προκλήσεις σε επίπεδο ποιότητας και αποδοτικότητας. Οι προκλήσεις αυτές αναμένεται να αντιμετωπιστούν μέσω σημαντικών μεταρρυθμίσεων.

LU Οι επιδόσεις των 15χρονων μαθητών στην έρευνα PISA 2015 ήταν σημαντικά χαμηλότερες από τον μέσο όρο της ΕΕ και στις τρεις συνιστώσες: μαθηματικά, κατανόηση κειμένου και φυσικές επιστήμες. Υπολογιζόμενο σύμφωνα με εθνικές έρευνες, το ποσοστό πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου είναι υψηλό και καταγράφει ανοδική πορεία από το 2009. Τον Σεπτέμβριο του 2016 ξεκίνησε μια φιλόδοξη μεταρρύθμιση για τη βελτίωση της ποιότητας της προσχολικής αγωγής και μέριμνας, καθώς και της πρόσβασης σε αυτήν. Ελήφθησαν διάφορα μέτρα για τη βελτίωση της ποιότητας της διδασκαλίας και τη στήριξη των παιδιών με ειδικές μαθησιακές ανάγκες. Προκειμένου να ανταποκριθεί στην έντονη ζήτηση για

εργαζομένους με υψηλού επιπέδου δεξιότητες, το Λουξεμβούργο προέβη, τον Σεπτέμβριο του 2016, σε περαιτέρω προσαρμογές της μεταρρύθμισης του 2014 όσον αφορά την οικονομική ενίσχυση προς τους σπουδαστές.

- LV** Η Λετονία έχει επιτύχει αξιοσημείωτη πρόοδο πρόσφατα όσον αφορά τη μείωση του ποσοστού πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου και τη βελτίωση της απόκτησης βασικών δεξιοτήτων. Το νέο πρότυπο χρηματοδότησης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και το νέο σύστημα διασφάλισης της ποιότητας υλοποιούνται σύμφωνα με το σχετικό χρονοδιάγραμμα. Το ποσοστό ολοκλήρωσης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι υψηλό, αλλά η προσφορά επαρκούς αριθμού αποφοίτων σπουδών φυσικών επιστημών, τεχνολογίας, μηχανικής και μαθηματικών σε τομείς έντασης γνώσης εξακολουθεί να αποτελεί πρόκληση. Σημαντικές μεταρρυθμίσεις στην επαγγελματική εκπαίδευση και την κατάρτιση βρίσκονται σε εξέλιξη, αλλά υπάρχει ακόμη μεγάλο περιθώριο για επέκταση της μάθησης στον χώρο εργασίας και για επικαιροποίηση του προγράμματος σπουδών. Οι διαφορές μεταξύ των φύλων στην εκπαίδευση αποτελούν πρόκληση σε όλους τους τομείς, καθώς οι γυναίκες έχουν σημαντικά υψηλότερες επιδόσεις από τους άνδρες όσον αφορά τόσο τα προσόντα όσο και την επάρκεια σε βασικές δεξιότητες.
- MT** Η Μάλτα πραγματοποιεί σημαντικές επενδύσεις στο σύστημα εκπαίδευσης και κατάρτισης. Παρά τη σταθερή πρόοδο, το ποσοστό πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου εξακολουθεί να είναι υψηλό και το ποσοστό ολοκλήρωσης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης παραμένει χαμηλό. Η μεταρρύθμιση της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης δρομολογήθηκε και μπορεί να συμβάλει στη μείωση των ποσοστών πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου. Η μετάβαση από την εκπαίδευση στην αγορά εργασίας είναι ευκολότερη από ό,τι στις περισσότερες χώρες της ΕΕ. Η συμμετοχή των ενηλίκων στη μάθηση είναι σχετικά χαμηλή, ιδίως μεταξύ των ατόμων με χαμηλού επιπέδου δεξιότητες.
- NL** Η καθοδική τάση όσον αφορά την πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου συνεχίστηκε το 2016. Παρά τις συνολικά καλές σχολικές επιδόσεις, καταγράφηκε πτώση των επιδόσεων σε βασικές δεξιότητες και αύξηση της εκπαιδευτικής ανισότητας. Οι σχολικές επιδόσεις και η κατάσταση απασχόλησης των νέων που προέρχονται από οικογένειες μεταναστών παραμένουν σημαντική πρόκληση. Οι Κάτω Χώρες αντιμετωπίζουν αυξανόμενη έλλειψη εκπαιδευτικών. Μετά τη μετάβαση από το βασισμένο σε επιδοτήσεις σύστημα στα σπουδαστικά δάνεια, οι εγγραφές μειώθηκαν στην τριτοβάθμια εκπαίδευση το 2015, αλλά ανέκαμψαν το 2016.
- PL** Συνολικά, οι εκπαιδευτικές επιδόσεις είναι αξιόλογες. Οι επιδόσεις της Πολωνίας είναι από τις καλύτερες στην ΕΕ όσον αφορά την πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου και την ολοκλήρωση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, ενώ και το γενικό επίπεδο των βασικών δεξιοτήτων των νέων είναι σχετικά υψηλό σε σύγκριση με εκείνο άλλων χωρών της ΕΕ. Η συμμετοχή στην προσχολική αγωγή και μέριμα αυξήθηκε σημαντικά, αλλά παραμένουν οι προκλήσεις που αφορούν τα παιδιά μικρότερης ηλικίας. Προβλέπεται η ριζική αναμόρφωση του συστήματος πρωτοβάθμιας και κατώτερης δευτεροβάθμιας σχολικής εκπαίδευσης από τον Σεπτέμβριο του 2017, σε συνδυασμό με μεταγενέστερη επέκταση της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Οι αλλαγές αυτές προκαλούν προβληματισμό σε αρκετούς ενδιαφερόμενους φορείς. Η κυβέρνηση δρομολόγησε νέα μεταρρύθμιση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης με στόχο τη βελτίωση της ποιότητας, των επιδόσεων και της διεθνοποίησης. Η συνάφεια της επαγγελματικής εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας είναι ακόμη περιορισμένη, παρά τις πρόσφατες πρωτοβουλίες. Η μεταρρύθμιση της επαγγελματικής κατάρτισης ξεκινά τον Σεπτέμβριο του 2017. Ο αποσπασματικός χαρακτήρας της πολιτικής για την εκπαίδευση των ενηλίκων έχει ως αποτέλεσμα μειωμένο ενδιαφέρον και χαμηλό βαθμό συμμετοχής στην εκπαίδευση και κατάρτιση σε σύγκριση με τον μέσο όρο της ΕΕ.
- PT** Η Πορτογαλία σημειώνει πρόοδο στη βελτίωση των εκπαιδευτικών αποτελεσμάτων, στη μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου και στη διασφάλιση της παροχής πλήρους δημόσιας προσχολικής αγωγής για όλα τα παιδιά ηλικίας 3 έως 5 ετών μέχρι το 2019. Η υλοποίηση του «Εθνικού σχεδίου για την προαγωγή της σχολικής επιτυχίας» —εμβληματική πρωτοβουλία για την αποφυγή της σχολικής αποτυχίας— βρίσκεται σε εξέλιξη. Ο αριθμός των συμμετεχόντων σχολείων ξεπέρασε τις προσδοκίες. Η ολοκλήρωση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης βελτιώνεται, αλλά η επίτευξη του φιλόδοξου εθνικού στόχου βάσει της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» θα αποτελέσει πρόκληση. Διάφορα μέτρα βρίσκονται σε

εξέλιξη, τα οποία θα συμβάλουν στον εξορθολογισμό της προσφοράς τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Η προώθηση της εκπαίδευσης των ενηλίκων κατέχει κεντρική θέση στην τρέχουσα εκπαιδευτική πολιτική, με στόχο να αντιμετωπιστεί το χαμηλό επίπεδο βασικών δεξιοτήτων του ενήλικου πληθυσμού.

- RO** Η Ρουμανία εφαρμόζει στη σχολική εκπαίδευση ένα πρόγραμμα σπουδών βασισμένο στις ικανότητες. Δρομολογούνται σχέδια για την κατάρτιση των εκπαιδευτικών στη διδασκαλία του εκσυγχρονισμένου προγράμματος σπουδών. Το ποσοστό χαμηλών επιδόσεων σε βασικές δεξιότητες παραμένει από τα υψηλότερα στην ΕΕ. Αυτό οφείλεται σε εκπαιδευτικούς παράγοντες και προκλήσεις όσον αφορά την ισότιμη μεταχείριση. Η πρόσβαση σε ποιοτική γενική εκπαίδευση αποτελεί ιδιαίτερη πρόκληση για τους μαθητές σε αγροτικές περιοχές και για τους Ρομά. Τα επίπεδα χρηματοδότησης για την εκπαίδευση είναι χαμηλά. Ο κίνδυνος πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου παραμένει υψηλός, και τούτο μπορεί να έχει συνέπειες για την αγορά εργασίας και για την οικονομική ανάπτυξη. Η συνάφεια της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας βελτιώνεται, αλλά το ποσοστό ολοκλήρωσης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι το χαμηλότερο στην ΕΕ. Καταβάλλονται προσπάθειες για την καθιέρωση διττής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης. Η συμμετοχή των ενηλίκων στη μάθηση παραμένει πολύ χαμηλή παρά την αναγκαιότητα αναβάθμισης των δεξιοτήτων.
- SE** Η Σουηδία πραγματοποιεί σημαντικές επενδύσεις στην εκπαίδευση, ενώ οι δαπάνες της γενικής κυβέρνησης για την εκπαίδευση συγκαταλέγονται μεταξύ των υψηλότερων στην ΕΕ. Στη Σουηδία παρατηρείται ένα από τα υψηλότερα ποσοστά ολοκλήρωσης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην ΕΕ και το ποσοστό απασχόλησης των πρόσφατα αποφοιτησάντων από την τριτοβάθμια εκπαίδευση είναι πολύ υψηλό. Τα αποτελέσματα της σχολικής εκπαίδευσης έχουν βελτιωθεί, ύστερα από χρόνια επιδεινούμενων επιδόσεων, με ιδιαίτερα έντονες βελτιώσεις στα μαθηματικά και στην κατανόηση κειμένου. Οι ανισότητες αυξάνονται: η αντιμετώπιση των αυξανόμενων αποκλίσεων στις επιδόσεις των μαθητών που έχουν γεννηθεί στο εξωτερικό και των γηγενών μαθητών αποτελεί πρόκληση. Η ελκυστικότητα της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης βελτιώνεται.
- SI** Με χαμηλό ποσοστό πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου και υψηλό ποσοστό ολοκλήρωσης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, ο πληθυσμός της Σλοβενίας έχει υψηλό επίπεδο εκπαίδευσης και η χώρα έχει ήδη επιτύχει τους εθνικούς της στόχους στο πλαίσιο της στρατηγικής «Ευρώπη 2020». Το υψηλό ποσοστό συμμετοχής στην προσχολική αγωγή και μάλιστα παρέχει ισχυρή βάση για μετέπειτα επιτυχία σε βασικές δεξιότητες. Ο τομέας της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης τελεί υπό μεταρρύθμιση, η οποία στοχεύει στη σύνδεση της χρηματοδότησης με τις επιδόσεις, στην αύξηση των ποσοστών ολοκλήρωσης της φοίτησης, στην ενθάρρυνση της διεθνοποίησης και στην ενίσχυση των διαδικασιών διασφάλισης της ποιότητας. Μεγάλος αριθμός νέων παρακολουθεί επαγγελματική εκπαίδευση. Ωστόσο, καθιερώνονται εκ νέου προγράμματα μαθητείας για την εξασφάλιση περαιτέρω συμμετοχής των εργοδοτών και την παροχή στήριξης στους νέους για τη μετάβασή τους στον κόσμο της εργασίας.
- SK** Στόχος της Σλοβακίας είναι η ανάπτυξη στρατηγικότερου κεντρικού συντονισμού των εκπαιδευτικών πολιτικών. Τα αποτελέσματα της έρευνας PISA 2015 κατέδειξαν πτώση των επιδόσεων σε βασικές δεξιότητες και υψηλό επίπεδο ανισότητας, οι δε χαμηλές επιδόσεις συνδέονται σε μεγάλο βαθμό με το κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο. Υπάρχουν σημαντικές περιφερειακές αποκλίσεις, οι οποίες επηρεάζουν κυρίως την κοινότητα των Ρομά. Οι εκπαιδευτικοί αμείβονται ανεπαρκώς και το κύρος του κλάδου τους είναι χαμηλό, με αποτέλεσμα να μειώνεται η ελκυστικότητα του επαγγέλματος. Η συνεχής επαγγελματική τους εξέλιξη δεν είναι επαρκώς στοχοθετημένη σύμφωνα με τις ανάγκες εξέλιξης. Η αρχική εκπαίδευση των εκπαιδευτικών δεν είναι σαφώς επικεντρωμένη στην προετοιμασία για την πρακτική διδασκαλία. Η εκπαίδευση εξακολουθεί να πάσχει από υποχρηματοδότηση σε όλες τις βαθμίδες. Το ποσοστό ολοκλήρωσης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης κατέγραψε σημαντική πρόοδο στη Σλοβακία. Η διασφάλιση της ποιότητας της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης δεν ανταποκρίνεται ακόμη σε διεθνή πρότυπα, ο τομέας δεν είναι επαρκώς διεθνοποιημένος και δεν διαθέτει προσφορά σπουδών σύντομου κύκλου με επαγγελματικό προσανατολισμό.
- UK** Οι επιδόσεις του Ηνωμένου Βασιλείου είναι συγκριτικά καλές όσον αφορά τους περισσότερους δείκτες εκπαίδευσης και κατάρτισης για το 2020. Από την έρευνα του προγράμματος PISA 2015 καταδεικνύεται ότι οι βασικές δεξιότητες των μαθητών του Ηνωμένου Βασιλείου στις φυσικές επιστήμες, στα μαθηματικά και στην κατανόηση κειμένου

είναι σταθερές από το 2006, συγκριτικά υψηλές και, σε εύλογο βαθμό, ισότιμα κατανεμημένες. Η ισότιμη μεταχείριση αποτελεί βασικό στόχο πολιτικής και στα τέσσερα τμήματα του Ηνωμένου Βασιλείου, ενώ αναπτύσσεται επίσης έντονος διάλογος σχετικά με τις πολιτικές προσεγγίσεις, κυρίως στην Αγγλία. Οι αποκλίσεις όσον αφορά τη χρηματοδότηση των σχολείων βρίσκονται στο επίκεντρο της τρέχουσας αναδιάρθρωσης της χρηματοδότησης των σχολείων στην Αγγλία. Τα χαμηλά ποσοστά παραμονής στο επάγγελμα του εκπαιδευτικού δημιουργούν έντονες πιέσεις στην πρόσληψη και στην κατάρτιση εκπαιδευτικών και συνεπάγονται υψηλό κόστος. Στο Ηνωμένο Βασίλειο καταγράφεται ένα από τα υψηλότερα ποσοστά ολοκλήρωσης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην ΕΕ.

